

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE-3152

[Total No. of Pages : 4

[6525]-501

T.Y. B.Com.

**351 : BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK - I
(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Q. No. 1 & Q. 6 are compulsory.
- 2) Solve any 3 (Three) questions from the remaining questions no's 2,3,4 and 5.

Q1) A) Fill in the blanks. (Any Five) [5]

- i) When the consent of party is not free, the contract is _____
(Void, voidable, valid)
- ii) The purchasing price of the promise is _____
(Consideration, Profit, Gain)
- iii) Every Partner is _____ of the other partners.
(Agent, Employee, Creditor)
- iv) _____ Type of agreement is used to form a Partnership firm.
(Written, Oral, Both)
- v) There must be at least _____ parties to the contract of sale of Goods.
(One, Two, Three)
- vi) The arbitrator can appoint _____
(An Expert, A member, An Agent)

B) Match the following : [5]

Group A	Group B
i) Indian Contract Act	a) 01 October 1932
ii) Limited Liability Partnership	b) 01 April 2009
iii) Indian Partnership Act	c) 01 September 1872
iv) Sale of Goods Act	d) 01 July 1930
v) Arbitration and conciliation Act	e) 22 August 1996

P.T.O.

Q2) What is 'Contract'? Explain Essential elements of the Valid Contract. [15]

Q3) What is Dissolution of Partnership firm? Explain the modes of dissolution of Partnership firm (methods). [15]

Q4) Define the term 'Sale' & 'Agreement to sale of Goods'. Distinguish between Sale & Agreement to sale of goods. [15]

Q5) What is Arbitration? Explain Powers & Duties of Arbitrator. [15]

Q6) Write Short Notes (Any Three) : [15]

- a) Advantages of LLP
- b) Undue Influence
- c) Conciliation Process
- d) General principles of contract
- e) Kinds of Goods

PE-3152

[6525]-501

T.Y. B.Com.

351 : BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK - I
(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि 6 हे अनिवार्य आहेत.

2) उर्वरीत प्रश्न क्रमांक 2, 3, 4 आणि 5 पैकी कोणतेही तीन सोडवावे.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 5)

[5]

i) ज्यावेळी करार करणाऱ्या व्यक्तीची संमती ही मुक्त स्वरूपाची नसते तेव्हा तो करार ठरतो.

(व्यर्थ, वर्जनिय, कायदेशिर)

ii) वचनाच्या खरेदीची किंमत म्हणजे होय.

(प्रतिफल, नफा, फायदा)

iii) प्रत्येकी भागीदार हा इतर भागीदारांचा असतो.

(प्रतिनिधी, कर्मचारी, धनको)

iv) प्रकारचा करार हा भागीदारीच्या निर्मितीसाठी केला जातो.

(लेखी, तोंडी, लेखी व तोंडी)

v) मालविक्रीच्या करारात किमान पक्ष असलेच पाहिजेत.

(एक, दोन, तीन)

vi) मध्यस्थाला नियुक्ती करता येते.

(तज्ञाची, सदस्याची, प्रतिनिधीची)

ब) योग्य जोड्या लावा

[5]

‘अ’ गट	‘ब’ गट
i) भारतीय करार कायदा	अ) 1 ऑक्टोबर 1932
ii) मर्यादित जबाबदारी भागीदारी	ब) 1 एप्रिल 2009
iii) भारतीय भागीदारी कायदा	क) 1 सप्टेंबर 1872
iv) माल विक्रीचा कायदा	ड) 1 जुलै 1930
v) मध्यस्थी व सलोखा कायदा	ई) 22 ऑगस्ट 1996

- प्रश्न 2) करार म्हणजे काय? कायदेशीर कराराचे आवश्यक नियम स्पष्ट करा. [15]
- प्रश्न 3) भागीदारी संस्थेचे विसर्जन म्हणजे काय? भागीदारी संस्थेच्या विसर्जनाच्या पद्धती स्पष्ट करा. [15]
- प्रश्न 4) 'माल विक्री' व 'माल विक्रीचा ठराव' यांची व्याख्या सांगुण फरक स्पष्ट करा. [15]
- प्रश्न 5) मध्यस्थ किंवा लवाद म्हणजे काय? त्याचे अधिकार व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा. [15]
- प्रश्न 6) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) [15]
- अ) LLP (मर्यादीत जबाबदारी भागिदारी) चे फायदे
 - ब) अनुचित प्रभाव
 - क) सलोखा/समझोता कार्यपद्धती
 - ड) कराराची मूलभूत तत्वे
 - इ) मालाचे प्रकार

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-5008

[Total No. of Pages : 5

[6525]-502

T.Y. B.Com.

**352 : ADVANCED ACCOUNTING - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) Question No. 1 is compulsory.
- 2) Solve any Two questions from Question No. 2,3 and 4.
- 3) Use of a simple calculator is allowed
- 4) Figures to the right side indicates full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks (Any 5 out of 7) [5]

- i) Cash flow statement shows the flow of incoming and _____ of cash
 - a) funds
 - b) incomes
 - c) expenses
 - d) outgoing
- ii) When shares are divided in smaller denominations, it is called as _____ of shares.
 - a) conversion
 - b) cancellation
 - b) subdivision
 - d) consolidation
- iii) In the Balance sheet of a Banking company, investment in Gold is shown on the asset side under the heading _____
 - a) Advances
 - b) Capital
 - c) Investments
 - d) Fixed Assets
- iv) Under Investment Accounting when issuer passes the right to receive interest or dividend, from the seller to the buyer it is known as _____
 - a) Cum Interest
 - b) Common Interest
 - c) Ex Interest
 - d) Outstanding Interest
- v) Accounting Standard-12 deals with accounting for _____
 - a) Leases
 - b) Cash flow statement
 - c) Government grants
 - d) Inventories

P.T.O.

D) Short Notes (Any 3 out of 5) :**[15]**

- i) Objectives of Accounting Standard.
- ii) Internal Reconstruction
- iii) Non-performing assets
- iv) Classification of Investment
- v) Types of Leases

Q2) Ashirwad Ltd, Gujrat shows following balance sheet as on 31st March 2025.

[20]**Balance Sheet**

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Equity Share Capital	1,00,000	Plant & Machinery	1,00,000
10,000 Shares @ ₹10 each		Investment	80,000
6% Preference Shares of	60,000	Sundry Debtors	20,000
₹ 100 each		Stock	20,000
Reserves	40,000	Bills Receivable	10,000
Sundry Creditors	35,000	Goodwill	10,000
Bills Payable	15,000	Profit & Loss A/c	10,000
	2,50,000		2,50,000

Company gets the approval from the court regarding scheme of capital reduction on following terms.

- a) Equity share of ₹ 10 to be reduced to ₹ 5 fully paid up shares.
- b) 6% preference shares of ₹ 100 each are to be converted into 8% preference shares.
- c) Plant and Machinery should be reduced by 20%.
- d) Goodwill and Profit & Loss Account is to be written off.
- e) Investment are to be valued at 110%.

Pass Journal Entries in the books of Ashirwad Ltd. Also prepare Capital Reduction Account and Balance sheet after reconstruction.

Q3) Following is the trial balance of Vikas Co-operative Bank Ltd., Pune as on 31-3-2025. **[20]**

Trial balance
As on 31-3-2025

Particulars	Debit Amount	Credit Amount
Premises less Depreciation	1,85,000	
Money at Call and Short Notice	2,15,000	
Furniture less Depreciation	30,000	
Depreciation on Bank's Assets	11,000	
Non-Banking Assets Acquired in Settlement of Claims	20,000	
Cash in Hand	3,00,000	
Cash with other Banks	2,50,000	
Investments	3,50,000	
Loans, Cash Credit and Overdrafts	12,65,000	
Interest on Deposits and Borrowing	2,00,000	
Audit Fees	4,500	
Salaries and Allowance to Staff	40,500	
Director's Fees	4,000	
Postage and Telegram	1,350	
Printing and Stationery	3,700	
Other Expenditure	2,450	
Interest and Discounts		3,67,500
Share capital :		
Issued and Subscribed 6,000 Equity Shares of ₹ 100 Each Fully Paid		6,00,000
Statutory Reserve		1,20,000
Deposits		12,50,000
Provident Fund		1,35,000
Borrowings from Maharaja Bank Ltd		2,55,000
Unclaimed Dividend		4,000
Commission and exchange		37,500
Profit on sale of Non- Banking Assets		1,200
Profit and Loss Account as on 1-4-2024		1,12,300
Total	28,82,500	28,82,500

Adjustments:

- a) Authorized Capital: 7,500 Equity Share of 100 each
- b) Provides ₹ 10,000 for bad and doubtful debts
- c) Bills for collection amounted to ₹ 1,05,000
- d) Acceptances, endorsements and other obligation amounted to ₹ 52,000
- e) Provide ₹ 1,500 for rebate on bills discounted.
- f) Provide ₹ 10,500 for taxation
- g) Postage stamps of ₹ 160 and stationery of ₹ 700 was in hand on 31-3-2025

Prepare profit and loss account for the year ended 31-3-2025 and the balance sheet as on that date as per the Banking Regulation Act 1949.

- Q4)** Shriram Finance Co. Ltd., Delhi had on hand on 1st January 2024 ₹ 5,00,000 of 5% (Free of tax) Government of India Loan, the cost of which as shown in the books is ₹ 5,30,000. The interest on these securities was last received upto 30th September 2023. **[20]**

On 31st May 2024, the company purchased ₹ 3,60,000 worth of loan at 6% premium Ex-interest. On 30th June 2024, ₹ 2,00,000 worth of loan is sold at 7% premium ex-interest and on 31st August 2024 a further loan of ₹ 2,40,000 sold at 7.5% premium cum-interest.

A brokerage of 25 Paise on ₹ 100 per has to be paid while buying and selling securities.

Interest is receivable on 31st March and 30th September every year.

On 31st December 2024, the market price was ₹ 107.

Prepare 5% Investment Account for the year ending 31st December 2024.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE-3153

[Total No. of Pages : 4

[6525]-503

T.Y. B.Com.

353 A : BUSINESS ECONOMICS

Indian and Global Economic Development - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No.6 are compulsory.
- 2) Solve any Three questions from the question No. 2 to question No. 5.
- 3) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blanks (Any Five) [5]

- i) The characteristic of a developing economy like India is _____
 - a) High per capita income
 - b) High gross domestic product
 - c) Dependence on agriculture
 - d) Low population
- ii) The new industrial policy in India was introduced in _____
 - a) 1985
 - b) 1991
 - c) 2001
 - d) 2011
- iii) _____ scheme in India is to promote new entrepreneurship?
 - a) Green Revolution
 - b) Industrialization
 - c) Start-up India
 - d) Digital India
- iv) _____ types of farming use natural fertilizers and environmentally friendly methods.
 - a) Contract farming
 - b) Collective farming
 - c) Organic farming
 - d) Cooperative farming
- v) _____ is the main role of the service sector in the Indian economy.
 - a) Increasing imports
 - b) Availability of employment
 - c) Dependence on the agricultural sector
 - d) Reducing industrial production
- vi) _____ is not an indicator of economic development.
 - a) Population growth
 - b) Per capita income
 - c) Gross domestic product
 - d) Industrial development

P.T.O.

B) Match the Pairs

[5]

Group - A

- a) Economic Development
- b) Make in India
- c) Organic Farming
- d) E-Commerce
- e) Indian Service Sector

Group - B

- i) Eco-Friendly
- ii) Qualitative Changes
- iii) Online Trading
- iv) Higher Share in
National Income
- v) Boosting Industrial
Development

Q2) What is a developing economy? Write the features of the Indian Economy as an emerging economy. **[15]**

Q3) Define the service sector. Write the role of the service sector in the Indian economy. **[15]**

Q4) Explain the role of agriculture in the Indian economy. **[15]**

Q5) Write the role of Industrialization in Indian economy. **[15]**

Q6) Write short notes (any three) **[15]**

- a) Indicators of Economic Development
- b) Non-Institutional Components of Agricultural Finance
- c) Organic Farming
- d) Start-up India
- e) E-Finance

PE-3153

[6525]-503

T.Y. B.Com.

353 A : BUSINESS ECONOMICS

Indian and Global Economic Development - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) प्रश्न पहिला आणि सहावा सक्तीचे आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक. 2 ते 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]
- i) भारतासारख्या विकसनशील अर्थव्यवस्थेचे हे वैशिष्ट्य आहे.
अ) जास्त दरडोई उत्पन्न ब) जास्त स्थूल देशांतर्गत उत्पन्न
क) शेतीवर अवलंबित्व ड) कमी लोकसंख्या
- ii) भारतात नवीन औद्योगिक धोरण यावर्षी सादर करण्यात आले.
अ) 1985 ब) 1991
क) 2001 ड) 2011
- iii) भारतामध्ये ही योजना नव उद्योजकतेला प्रोत्साहन देण्यासाठी आहे.
अ) हरित क्रांती ब) औद्योगिकीकरण
क) स्टार्ट-अप इंडिया ड) डिजिटल इंडिया
- iv) प्रकारच्या शेती पद्धतीमध्ये नैसर्गिक खतांचा व पर्यावरण पूरक पद्धतीचा वापर केला जातो.
अ) करार शेती ब) सामुहिक शेती
क) सेंद्रिय शेती ड) सहकारी शेती
- v) भारताच्या अर्थव्यवस्थेत ही सेवा क्षेत्राची मुख्य भूमिका आहे.
अ) आयात वाढविणे ब) रोजगाराची उपलब्धता
क) कृषी क्षेत्रावर अवलंबित्व ड) औद्योगिक उत्पादन कमी करणे
- vi) अर्थिक विकास मोजण्याचा हा निर्देशक नाही.
अ) लोकसंख्या वाढ ब) दरडोई उत्पन्न
क) स्थूल देशांतर्गत उत्पन्न ड) औद्योगिक विकास

B) जोड्या लावा :

[5]

गट - अ	गट - ब
अ) आर्थिक विकास	i) पर्यावरण पूरक
ब) मेक इन इंडिया	ii) गुणात्मक बदल
क) सेंद्रिय शेती	iii) ऑन - लाईन खरेदी विक्री
ड) ई-कॉमर्स	iv) राष्ट्रीय उत्पन्नात अधिक हिस्सा
ई) भारतीय सेवा क्षेत्र	v) औद्योगिक विकासाला चालना

प्रश्न 2) विकसनशील अर्थव्यवस्था म्हणजे काय? उदयोन्मुख अर्थव्यवस्था म्हणून भारतीय अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये लिहा. [15]

प्रश्न 3) सेवा क्षेत्राची व्याख्या द्या. भारतीय अर्थव्यवस्थेतील सेवा क्षेत्राची भूमिका लिहा. [15]

प्रश्न 4) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीची भूमिका स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 5) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील औद्योगिकीकरणाची भूमिका लिहा. [15]

प्रश्न 6) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) आर्थिक विकासाचे निर्देशक
- ब) कृषी वित्त पुरवठ्याचे बिगर संस्थात्मक घटक
- क) सेंद्रिय शेती
- ड) स्टार्ट-अप इंडिया
- ई) ई-फायनान्स

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE1081

[6525]-504

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

BUSINESS ECONOMICS

**353B : International Economics - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and question No.6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from the question No. 2 to question No. 5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. (any 5). [5]

- i) _____ of the following is international trade.
 - a) Trade between countries
 - b) Trade between regions
 - c) Trade between provinces
 - d) (B) & (C) both
- ii) Government policy about exports and imports is called _____.
 - a) Commercial policy
 - b) Fiscal policy
 - c) Monetary policy
 - d) Finance policy
- iii) Comparative cost advantage theory is given by _____.
 - a) David Ricardo
 - b) Adam Smith
 - c) J.M. Keynes
 - d) Heckscher Ohline
- iv) Factor endowments theory of international trade is also known as _____.
 - a) Theory of absolute advantage
 - b) Theory of comparative advantage
 - c) Heckscher ohline theory
 - d) Theory of mercantilism
- v) Which of the following is not a trade barrier _____.
 - a) Subsidies
 - b) Embargo
 - c) Export security
 - d) Tariff Barriers
- vi) Protection trade policy is associated with _____.
 - a) Mercantilism
 - b) Modern trade theory
 - c) Heckscher and ohline
 - d) WTO

P.T.O.

B) Match the pairs. [5]

Group A	Group B
i) Net Barter terms of trade	a) Adam Smith
ii) Income barter terms of trade	b) D.S. Dorrance
iii) Absolute cost advantage theory	c) Taussing
iv) Comparative cost advantage theory	d) J.M. Keynes
v) Factor endowment theory	e) David Ricardo
	f) Hecksher online

Q2) What is international economics? Explain nature and scope of international economics. [15]

Q3) Explain the comparative cost advantage theory. [15]

Q4) Explain the various arguments of protection trade policy. [15]

Q5) What is mean by terms of trade? Explain the factors affecting terms of trade. [15]

Q6) Write short notes (any 3). [15]

- a) Leontif paradox
- b) Production life cycle theory
- c) Tools of protection
- d) Dumping
- e) Income barter terms of trade

Total No. of Questions : 6]

PE1081

[6525]-504

T.Y.B.Com.

BUSINESS ECONOMICS

353B : International Economics - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्रं. 1 आणि प्रश्न क्रं. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्रं. 2 ते प्रश्न क्रं. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच)

[5]

- i) खालीलपैकी हा आंतरराष्ट्रीय व्यापार आहे.
अ) विविध देशांमधील व्यापार ब) देशांतर्गत व्यापार
क) प्रांतामधील व्यापार ड) (ब) आणि (क) दोन्ही
- ii) म्हणजे आयात निर्याती संबंधीचे सरकारी धोरण होय.
अ) व्यापारी धोरण ब) राजकोषीय धोरण
क) चलनविषयक धोरण ड) आर्थिक धोरण
- iii) तुलनात्मक खर्च लाभ सिद्धांत यांनी मांडला.
अ) डेव्हिड रिकार्डो ब) अँडम स्मिथ
क) जे.एम.केन्स ड) हेकश्चर ओहलीन
- iv) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा घटक देणगी सिद्धांत म्हणुन देखील ओळखला जातो.
अ) परिपूर्ण लाभाचा सिद्धांत ब) तुलनात्मक लाभाचा सिद्धांत
क) हेकश्चर ओहलीन सिद्धांत ड) व्यापार वादाचा सिद्धांत
- v) खालीलपैकी हा व्यापारी अडथळा नाही.
अ) अनुदाने ब) निर्बंध
क) निर्यात सुरक्षा ड) दर अडथळे
- vi) संरक्षणवादी व्यापार धोरण शी निगडीत आहे.
अ) व्यापारी ब) आधुनिक व्यापार सिद्धांत
क) हेकश्चर आणि ओहलीन ड) जागतिक व्यापार संघटना

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

अ गट

ब गट

i) निव्वळ व्यापार शर्ती

अ) अँडम स्मिथ

ii) उत्पन्न व्यापार शर्ती

ब) डी.एस डार्रेन्स

iii) परिपूर्ण खर्च फायदा सिद्धांत

क) टाऊसिंग

iv) तुलनात्मक खर्च लाभाचा सिद्धांत

ड) जे.एम. केन्स

v) घटक देणगी सिद्धांत

इ) डेव्हिड रिकार्डो

फ) हेकश्चर ओहलीन

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र म्हणजे काय ? आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. [15]

प्र.3) तुलनात्मक खर्च लाभाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. [15]

प्र.4) व्यापाराच्या संरक्षण धोरणाबाबतचे विविध युक्तीवाद स्पष्ट करा. [15]

प्र.5) व्यापार शर्ती म्हणजे काय ? व्यापार शर्तीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [15]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

अ) लिऑन्टीफ चा विरोधाभास

ब) उत्पादन जिवन चक्र सिद्धांत

क) व्यापार संरक्षणाची साधने

ड) अवपुंजन

इ) उत्पन्न व्यापार शर्ती

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PE-3154

[Total No. of Pages : 4

[6525]-505

T.Y. B.Com.

354 : Auditing & Taxation - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.**
- 2) Figures to the right indicate full marks.**

Q1) A) Fill in the blanks with most appropriate alternatives (Any five) [5]

- i) Auditing is related with _____
(Accountancy, Economics, both)
- ii) Internal Auditor is appointed by _____
(the management, the shareholders, the Government)
- iii) Audit Report is presented to _____
(the manager, the Registrar, the Shareholders)
- iv) Protection from Evasion of Tax is _____ objective of Auditing.
(Primary, Social, Subsidiary)
- v) _____ Audit is comprehensive critical review of all aspects or process of management.
(Company, Management, Computerized)
- vi) _____ is the selection of a representative sample from a large number of similar transactions.
(Internal check, Continuous Audit, Test check)

B) True or False

[5]

- i) Internal check is a part of Accounting control.
- ii) Audit Report provides information to investor about efficiency of Directors.
- iii) Basic principles governing an audit is described in AAS-1.
- iv) Tax Liability of an assessee depends upon his residential status.
- v) Data may be corrupted or Lost during the application of CAAT's.

P.T.O.

Q2) Write a short notes on (any Two)

[10]

- a) Advantages of Auditing.
- b) Distinguish between verification & valuation of Assets.
- c) Qualifications & Disqualifications of Company Auditor.
- d) Features of EDP Audit.

Q3) Answer the following (any Two)

[30]

- a) Explain primary & secondary objectives of Auditing.
- b) What is Audit Report? State the types of Audit Report.
- c) Explain the rights & duties of Company Auditor.
- d) Explain the process & techniques of Forensic Audit.

Total No. of Questions : 3]

PE-3154

[6525]-505

T.Y. B.Com.

354 : Auditing & Taxation - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) A) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]
- i) अंकेक्षण शी संबंधित आहे.
(हिशेबतपासणी, अर्थशास्त्र, दोन्ही)
 - ii) अंतर्गत अंकेक्षक द्वारे नेमला जातो.
(व्यवस्थापन, भागधारक, सरकार)
 - iii) अंकेक्षण अहवाल ला सादर केला जातो.
(व्यवस्थापक, निबंधक, भागधारक)
 - iv) कर चुकविण्यापासून संरक्षण हा अंकेक्षणाचा उद्देश आहे.
(प्राथमिक, सामाजिक, उपकंपनी)
 - v) अंकेक्षण हे व्यवस्थापनाच्या सर्व पैलू किंवा प्रक्रियेचे व्यापक समीक्षण आहे.
(कंपनी, व्यवस्थापन, संगणकीकृत)
 - vi) म्हणजे मोठ्या संख्येने समान व्यवहारापैकी प्रतिनिधी नमुना निवडणे होय.
(अंतर्गत तपासणी, सतत तपासणी, चाचणी तपासणी)
- B) चूक की बरोबर [5]
- i) अंतर्गत तपासणी हा लेखा नियंत्रणाचा भाग आहे.
 - ii) लेखापरीक्षण अहवाल गुंतवणूकदारास संचालकाच्या कार्यक्षमतेबाबत माहिती प्रदान करतो.
 - iii) अंकेक्षण नियंत्रित करणारी मूलभूत तत्वे A AS-1 मध्ये वर्णन केलेली आहेत
 - iv) निर्धारितीचे करदायित्व त्याच्या निवासी स्थितीवर अवलंबून असते.
 - v) CAAT च्या अर्जादरम्यान डेटा दूषित किंवा गमावला जाऊ शकतो.

प्रश्न 2) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) अंकेक्षणाचे फायदे.
- ब) मालमत्तांचे सत्यापन व मूल्यांकन यातील फरक.
- क) कंपनी अंकेक्षकाची पात्रता व अपात्रता.
- ड) EDP अंकेक्षणाची वैशिष्ट्ये.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही दोन)

[30]

- अ) अंकेक्षणाची प्राथमिक व दुय्यम उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ब) अंकेक्षण अहवाल म्हणजे काय? अंकेक्षण अहवालाचे प्रकार सांगा.
- क) कंपनी अंकेक्षकाचे अधिकार व कर्तव्ये स्पष्ट करा.
- ड) फोरेन्सिक अंकेक्षणाची प्रक्रिया व तंत्रे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1083

[Total No. of Pages : 4

[6525]-506

T.Y.B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - II

355A : Human Resource Management

(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (Special Paper-II)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks with the most appropriate answer (any five) [5]

- i) _____ is the process of attracting, screening and selecting qualified people for a job.
 - a) Training
 - b) Recruitment
 - c) Performance Appraisal
- ii) HRM stands for _____.
 - a) Human Resource Management
 - b) Human Relations Management
 - c) Human Resource Method
- iii) _____ is the process of identifying future human resource needs of an organization.
 - a) Job Analysis
 - b) Human Resource Planning
 - c) Performance Evaluation
- iv) _____ is an off-the-job training method.
 - a) Coaching
 - b) Job Rotation
 - c) Vestibule Training
- v) _____ is a systematic approach to improve employee knowledge and skills.
 - a) Training
 - b) Selection
 - c) Promotion

P.T.O.

vi) _____ refers to an employee leaving the organization voluntarily or involuntarily.

- a) Recruitment
- b) Termination
- c) Training

B) Match the pairs [5]

Group A

- i) Induction Training
- ii) Employee Turnover
- iii) Job Rotation
- iv) Performance Appraisal
- v) Job Enrichment

Group B

- a) Employees leaving and joining the organization
- b) Job-related knowledge improvement
- c) Introduction to organization
- d) Moving employees across different jobs
- e) Employee performance evaluation

Q2) Write short notes on (Any two): [10]

- a) Objectives of Human Resource Management.
- b) Types of Employee Training.
- c) Importance of Job Analysis.
- d) Methods of Performance Appraisal.

Q3) a) Discuss the concept and importance of Human Resource Planning. [8]

b) Discuss the difference between Recruitment and Selection with examples. [7]

Q4) a) What is career Development? Discuss its stages and significance. [8]

b) Explain the process of performance appraisal with suitable examples. [7]

* * *

Total No. of Questions : 4]

PE1083

[6525]-506

T.Y.B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - II

355A : Human Resource Management

(2019 CBCS Pattern) (Semester-V) (Special Paper-II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजव्या बाजूस दिलेले आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) अ) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

i) ही योग्य उमेदवारांना आकर्षित करणे, तपासणी करणे आणि निवड करण्याची प्रक्रिया आहे.

अ) प्रशिक्षण

ब) भरती

क) कार्यक्षमता मूल्यांकन

ii) HRM चे पूर्ण रूप आहे.

अ) मानव संसाधन व्यवस्थापन

ब) मानव संबंध व्यवस्थापन

क) मानव संसाधन पद्धत

iii) ही संस्थेच्या भविष्यातील मानव संसाधन गरजा ओळखण्याची प्रक्रिया आहे.

अ) कार्य विश्लेषण

ब) मानव संसाधन नियोजन

क) कार्यप्रदर्शन मूल्यमापन

iv) हे नोकरीबाह्य प्रशिक्षणाचे एक साधन आहे.

अ) शिकवणी (Coaching)

ब) कार्यफेर

क) व्हेस्टिब्यूल प्रशिक्षण

- v) ही कर्मचारीचे ज्ञान आणि कौशल्य सुधारण्यासाठी प्रणालीबद्ध प्रक्रिया आहे.
 अ) प्रशिक्षण
 ब) निवड
 क) बढती
- vi) म्हणजे कर्मचारी स्वेच्छेने किंवा अनिच्छेने संस्था सोडतो.
 अ) भरती
 ब) सेवा समाप्ती
 क) प्रशिक्षण

ब) योग्य जोड्या लावा. [5]

गट अ	गट ब
i) परिचय प्रशिक्षण	अ) संस्थेमध्ये कर्मचाऱ्यांचे जाणे आणि नवीन कर्मचाऱ्यांचे येणे
ii) कर्मचारी बदल (Turnover)	ब) कामा संबंधित ज्ञानात सुधारणा
iii) कामाची अदलाबदल	क) संस्थेचा परिचय
iv) कार्यक्षमता मुल्यांकन	ड) कर्मचाऱ्यांना विविध कामांवर हलविणे
v) कार्य गुणवत्तावाढ	इ) कर्मचारी कार्यप्रदर्शन मूल्यमापन

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन संक्षिप्त टिपा लिहा: [10]

- अ) मानव संसाधन व्यवस्थापनाचे उद्दिष्टे
 ब) कर्मचारी प्रशिक्षणाचे प्रकार
 क) कार्य विश्लेषणाचे महत्त्व
 ड) कार्यप्रदर्शन मूल्यमापनाच्या पद्धती

प्र.3) अ) मानवी संसाधन नियोजनाची संकल्पना आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [8]

ब) भरती आणि निवड यामधील फरक उदाहरणांसह स्पष्ट करा. [7]

प्र.4) अ) करिअर विकास म्हणजे काय? त्याचे टप्पे आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [8]

ब) कार्यप्रदर्शन मुल्यांकन प्रक्रिया योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-5009

[Total No. of Pages : 4

[6525]-507

T.Y. B.Com.

355(B) : BANKING AND FINANCE

Financial Market and Institutions in India - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (Special Paper - II)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All the questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blank with the most appropriate alternative (any Five) : **[5]**

- i) The organised financial system includes _____
 - a) Commercial Banks
 - b) Indigenous Banks
 - c) Foreign Banks
 - d) None of the above
- ii) The financial market for short term funds is known as _____
 - a) Capital Market
 - b) Money Market
 - c) Primary Market
 - d) Secondary Market
- iii) The Capital market includes _____ and _____ markets.
 - a) Primary and Secondary
 - b) Local and Global
 - c) Rural and Urban
 - d) None of the above
- iv) The Oldest stock exchange in India is _____
 - a) NSE
 - b) BSE
 - c) MCX
 - d) None of the above
- v) In India, the foreign exchange market is regulated by _____
 - a) SEBI
 - b) RBI
 - c) NABARD
 - d) Finance Ministry

P.T.O.

vi) The rate at which one currency is exchanged for another is known as _____.

- a) Interest Rate
- b) Exchange Rate
- c) Repo Rate
- d) Inflation Rate

B) Match the Pairs : [5]

Group A

Group B

i) Spot Market	a) Maintains electronic share records
ii) Treasury Bills	b) Provides life Insurance
iii) LIC	c) Time deposit by Banks.
iv) NSDL	d) Immediate delivery of currency
v) Certificate of Deposit	e) Short-term government securities

Q2) Write a short note (any two) : [10]

- a) Indicators of Financial Development
- b) Repo Rate
- c) Deficiencies in Indian Money Market.
- d) Determination of Exchange Rate.

Q3) a) Explain the Functions of financial system in India? [8]

b) Define Money Market. Explain the participants of Indian Money market? [7]

Q4) a) Explain in detail recent development in Indian Capital market? [8]

b) Define foreign exchange market. Explain the functions of foreign exchange market? [7]

PE-5009

Financial Market and Institutions in India - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (Special Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

[5]

- i) संघटित वित्तीय प्रणालीमध्ये समाविष्ट आहे.
 - अ) व्यापारी बँका
 - ब) स्वदेशी बँका
 - क) परकीय बँका
 - ड) वरीलपैकी नाही
- ii) अल्पमुदतीच निधीसाठी वित्तीय बाजार म्हणून ओळखला जातो.
 - अ) भांडवल बाजार
 - ब) नाणे बाजार
 - क) प्राथमिक बाजार
 - ड) दुय्यम बाजार
- iii) भांडवली बाजारात आणि बाजाराचा समावेश होतो.
 - अ) प्राथमिक आणि दुय्यम
 - ब) स्थानिक आणि जागतिक
 - क) ग्रामीण आणि शहरी
 - ड) वरीलपैकी नाही
- iv) भारतातील सर्वात जुना शेयर बाजार आहे.
 - अ) राष्ट्रीय शेयर बाजार
 - ब) बॉम्बे शेयर बाजार
 - क) मल्टी कमोडीटी एक्सचेंज
 - ड) वरीलपैकी नाही
- v) भारतात परकीय चलन बाजाराचे नियमन करते.
 - अ) भारतीय प्रतिभूती आणि विनिमय महामंडळ
 - ब) रिझर्व्ह बँक आणि इंडिया
 - क) नाबाई
 - ड) वित्त मंत्रालय

vi) एक चलन दुसऱ्या चलनात बदलले जाते त्या दराला म्हणतात.

अ) व्याज दर

ब) विनिमय दर

क) रेपो दर

ड) चलनवाढ दर

ब) जोड्या जुळवा :

[5]

गट 'अ'

गट 'ब'

i) हजर (स्पॉट) बाजार

अ) इलेक्ट्रॉनिक शेयर नॉदी ठेवते

ii) ट्रेडरी बिल

ब) जीवन विमा पुरविते

iii) एलआयसी

क) बँकाकडून दिलेले मुदत ठेवीचे प्रमाणपत्र

iv) एनएसडिएल

ड) तात्काळ चलन वितरणाचा बाजार

v) ठेवीचे प्रमाणपत्र

इ) अल्पकालीन सरकारी रोखे

प्रश्न 2) थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[10]

अ) वित्तीय विकासाचे निर्देशक

ब) रेपो दर

क) भारतीय चलन बाजारातील उणीवा

ड) विनिमय दराचे निर्धारण

प्रश्न 3) अ) भारतीय वित्तीय प्रणालीची कार्ये स्पष्ट करा?

[8]

ब) नाणेबाजाराची व्याख्या लिहा. भारतीय नाणेबाजारातील सहभागी घटक स्पष्ट करा?

[7]

प्रश्न 4) अ) भारतीय भांडवल बाजारातील अलीकडील विकास सविस्तर स्पष्ट करा?

[8]

ब) परकीय विनिमय बाजाराची व्याख्या लिहा. परकीय विनिमय बाजाराची कार्ये स्पष्ट करा?

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1084

[Total No. of Pages : 4

[6525]-508

T.Y. B.Com.

355 (C) : BUSINESS LAW AND PRACTICES (Paper - II)
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

- Q1) A)** Fill in the blank with the most appropriate alternative (any Five) **[5]**
- i) What does the term “Unfair Labour Practices” refer to in the context of Labour Laws in India?
 - a) Practices that promote employee welfare
 - b) Practices that violate the rights of workers
 - c) Practices that encourage collective bargaining
 - d) Practices that promote workplace safety
 - ii) What is the primary purpose of the Labour Policy of India?
 - a) To promote unfair labour practices
 - b) To protect the rights and interests of workers
 - c) To discourage collective bargaining
 - d) To limit the scope of labour laws
 - iii) What is the objective of the Factories Act, 1948?
 - a) To regulate taxation in factories
 - b) To ensure the health, safety, and welfare of workers in factories
 - c) To regulate export-import activities in factories
 - d) To promote industrial growth in factories
 - iv) What is the purpose of licensing and registration of factories under The Factories Act, 1948?
 - a) To monitor employee attendance
 - b) To ensure compliance with safety standards
 - c) To regulate factory taxation
 - d) To promote export activities
 - v) Who oversees the administration of the Employees’ State Insurance Scheme?
 - a) Ministry of Finance
 - b) Employees Provident Fund Organization (EPFO)
 - c) Employees State Insurance Corporation (ESIC)
 - d) Reserve Bank of India (RBI)

P.T.O.

- vi) What are the key schemes under The Employees Provident Funds and Miscellaneous Provisions Act, 1952?
- Provident Fund Scheme only
 - Pension Scheme only
 - Both Provident Fund and Pension Schemes
 - Insurance Scheme only

B) Match the following. [5]

Column A	Column B
i) Labour Laws- Working Conditions	a) A person aged between fifteen and seventeen
ii) Labour Laws- Social Security	b) Health, safety, welfare, and working hours of employees
iii) Adolescent	c) Employee covered under ESI
iv) Insured Person	d) Both the employer and employee
v) Contributions towards the provident fund	e) Ensures workers' financial well-being

Q2) Write a short note (any two) (150 words each) [10]

- Labour Laws in India.
- Powers of Inspectors as per the Factories Act.
- Sickness benefit as per the Employees State Insurance Act.
- Employees' Deposit-linked Insurance Scheme.

Q3) Answer the following questions

- Explain the labour policy of India and its importance. [8]
- What are the provisions of the Factories Act regarding the safety of factory workers? [7]

Q4) Answer the following questions

- What benefits do employees receive under the Employees State Insurance Act? [8]
- What is the scope of The EPF Act, 1952? [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1084

[6525]-508

T.Y. B.Com.

355 (C) : BUSINESS LAW AND PRACTICES (Paper - II)

(2019 CBCS Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) सर्वात योग्य पर्यायाने रिक्त जागा भरा. (कोणतेही पाच) [5]

- i) भारतातील कामगार कायदांच्या संदर्भात “अनुचित कामगार प्रथा” या शब्दाचा संदर्भ काय आहे?
 - अ) कर्मचाऱ्यांच्या कल्याणाला प्रोत्साहन देणाऱ्या प्रथा
 - ब) कामगारांच्या हक्कांचे उल्लंघन करणाऱ्या प्रथा
 - क) सामूहिक सौदेबाजीला प्रोत्साहन देणाऱ्या प्रथा
 - ड) कार्यस्थळाच्या सुरक्षिततेला प्रोत्साहन देणाऱ्या प्रथा
- ii) भारताच्या कामगार धोरणाचा मुख्य उद्देश काय आहे?
 - अ) अनुचित कामगार प्रथांना प्रोत्साहन देणे
 - ब) कामगारांच्या हक्कांचे आणि हिताचे रक्षण करणे
 - क) सामूहिक सौदेबाजीला परावृत्त करणे
 - ड) कामगार कायदांची व्याप्ती मर्यादित करणे
- iii) कारखाना अधिनियम, 1948 चे उद्दिष्ट काय आहे?
 - अ) कारखान्यांमध्ये कर आकारणीचे नियमन करणे
 - ब) कारखान्यांमधील कामगारांचे आरोग्य, सुरक्षितता आणि कल्याण सुनिश्चित करणे
 - क) कारखान्यांमधील निर्यात-आयात उपक्रमांचे नियमन करणे
 - ड) कारखान्यांमध्ये औद्योगिक वाढीस चालना देणे
- iv) कारखाना अधिनियम, 1948 अंतर्गत कारखान्यांचा परवाना आणि नोंदणीचा उद्देश काय आहे?
 - अ) कर्मचाऱ्यांच्या उपस्थितीचे निरीक्षण करणे
 - ब) सुरक्षा मानकांचे पालन सुनिश्चित करणे
 - क) कारखाना कर आकारणीचे नियमन करणे
 - ड) निर्यात उपक्रमांना चालना देणे

- v) कर्मचारी राज्य विमा योजनेच्या कारभारावर कोण देखरेख ठेवते?
 अ) अर्थ मंत्रालय
 ब) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी संघटना (EPFO)
 क) कर्मचारी राज्य विमा महामंडळ (ESIC)
 ड) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया (RBI)
- vi) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणि विविध तरतुदी कायदा, 1952 अंतर्गत कोणत्या प्रमुख योजना आहेत?
 अ) केवळ भविष्य निर्वाह निधी योजना
 ब) केवळ निवृत्ती वेतन योजना
 क) भविष्य निर्वाह निधी आणि निवृत्ती वेतन योजना दोन्ही
 ड) केवळ विमा योजना

ब) योग्य जोड्या लावा.

[5]

रकाना 'अ'	रकाना 'अ'
i) कामगार कायदे-कामाच्या अटी	अ) पंधरा ते सतरा वयोगटातील व्यक्ती
ii) कामगार कायदे-सामाजिक सुरक्षा	ब) कर्मचाऱ्यांचे आरोग्य, सुरक्षा, कल्याण आणि कामाचे तास
iii) किशोरवयीन	क) कर्मचारी ईएसआय अंतर्गत समाविष्ट
iv) विमाधारक व्यक्ती	ड) नियोक्ता आणि कर्मचारी दोघेही
v) भविष्य निर्वाह निधीसाठी योगदान	इ) कामगारांचे आर्थिक कल्याण सुनिश्चित करते

प्र.2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) (प्रत्येकी 150 शब्द)

[10]

- अ) भारतातील कामगार कायदे
 ब) कारखाना अधिनियमानुसार निरीक्षकांचे अधिकार
 क) कर्मचारी राज्य विमा कायदानुसार आजारपणाचा लाभ
 ड) कर्मचारी ठेव-लिक विमा योजना

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- अ) भारताचे कामगार धोरण आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. [8]
 ब) कारखान्यातील कामगारांच्या सुरक्षेबाबत कारखाना अधिनियमात काय तरतुदी आहेत? [7]

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- अ) कर्मचारी राज्य विमा कायदांतर्गत कर्मचाऱ्यांना कोणते फायदे मिळतात? [8]
 ब) ईपीएफ कायदा, 1952 ची व्याप्ती काय आहे? [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1085

[Total No. of Pages : 4

[6525]-509

T.Y. B.Com.

355 (D) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT - II
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (Special Paper - II)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any five) [5]

- i) NAFED stands for _____
 - a) National Agricultural Co-operative Marketing Federation of India
 - b) National Agricultural Corporation Marketing Federation of India
 - c) Notional Agricultural Co-operative Marketing Federation of India
- ii) Given from following _____ is one of the characteristics of Primary Co-operatives.
 - a) Owned and controlled by consumer members
 - b) Provide financial services to the public
 - c) Governed by elected representatives
- iii) _____ entity represents the interests of consumers in a State through Co-operative principles.
 - a) State Co-operative Bank
 - b) State Co-operative Agricultural Board
 - c) State Co-operative Consumer Federation
- iv) _____ strategy involves setting prices based on competitor's prices.
 - a) Competitive pricing
 - b) Co-operative pricing
 - c) Cost plus pricing
- v) District Co-operative Marketing Society primarily focuses on _____.
 - a) Providing banking services
 - b) Marketing Agricultural Produce
 - c) Distributing consumer goods
- vi) _____ of the following is a key advantage of e-marketing for co-operatives.
 - a) Limited reach to a global audience
 - b) Reduced cost of Marketing Activities
 - c) Dependence on physical infrastructure

P.T.O.

B) Match the following pairs. [5]

‘A’

‘B’

i) Co-operative Marketing	a) Consumer Oriented
ii) Co-operative Stores	b) Sugar cane producers are members
iii) Sugar Co-operatives	c) Bulk Purchasing
iv) State Co-operative Marketing	d) Price Stability
v) Wholesale Co-operative Stores	e) State Co-operative Federation

Q2) Write short notes on (Any two) [10]

- a) Objectives of Marketing.
- b) District Co-operative Marketing Societies.
- c) Significance of Super Markets.
- d) Cotton Processing Pricing Strategies.

Q3) a) What is E- Marketing? Explain the role of E- Marketing for Co-operatives. [8]

- b) Define Co-operative Marketing. Explain the structure of Co-operative Marketing. [7]

Q4) a) What is meant by Primary Co-operative Consumer Stores? Explain the importance of Primary Cooperative Consumer Stores. [8]

- b) Explain the problems faced by Dairy Co-operatives. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1085

[6525]-509

T.Y. B.Com.

355 (D) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT - II
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

- i) नाफेडचे पूर्ण रूप
 - अ) नॅशनल अॅग्रीकल्चरल को-ऑपरेटिव्ह मार्केटिंग फेडरेशन ऑफ इंडिया
 - ब) नॅशनल अॅग्रीकल्चरल कॉर्पोरेशन मार्केटिंग फेडरेशन ऑफ इंडिया
 - क) नोशनल अॅग्रीकल्चरल को-ऑपरेटिव्ह मार्केटिंग फेडरेशन ऑफ इंडिया
- ii) खाली दिलेल्या पैकी हे प्राथमिक सहकारी संस्थांचे एक वैशिष्ट्य आहे.
 - अ) ग्राहक सदस्यांच्या मालकीचे आणि नियंत्रित
 - ब) जनतेला आर्थिक सेवा पुरविणे
 - क) निवडून आलेल्या लोकप्रतिनिधींद्वारे शासित
- iii) ही संस्था सहकारी तत्त्वांद्वारे राज्यातील ग्राहकांच्या हिताचे प्रतिनिधित्व करते.
 - अ) राज्य सहकारी बँक
 - ब) राज्य सहकारी कृषी मंडळ
 - क) राज्य सहकारी ग्राहक महासंघ
- iv) धोरणात स्पर्धाकाच्या किंमतींवर आधारित किंमती निश्चित करणे समाविष्ट आहे.
 - अ) स्पर्धात्मक मूल्य निर्धारण
 - ब) सहकारी मूल्य निर्धारण
 - क) खर्चाधिक मूल्य निर्धारण
- v) जिल्हा सहकारी पणन संस्था प्रामुख्याने वर लक्ष केंद्रित करते.
 - अ) बँकिंग सेवा पुरविणे
 - ब) शेतमालाचे विपणन
 - क) ग्राहकोपयोगी वस्तूंचे वितरण
- vi) खालीलपैकी हा सहकारी संस्थांसाठी ई-विपणनाचा महत्वाचा फायदा आहे.
 - अ) जागतिक प्रेक्षकांपर्यंत मर्यादित पोहोच
 - ब) विपणन उपक्रमांचा खर्च कमी करणे
 - क) भौतिक पायाभूत सुविधांवर अवलंबून राहणे

ब) खालील योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

‘अ’

‘अ’

i) सहकारी विपणन

अ) ग्राहकाभिमुख

ii) सहकारी भांडार

ब) ऊस उत्पादक सभासद

iii) साखर सहकारी संस्था

क) घाऊक खरेदी

iv) राज्य सहकारी विपणन

ड) किंमत स्थिरता

v) घाऊक सहकारी भांडार

इ) राज्य सहकारी महासंघ

प्र.2) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

अ) विपणनाची उद्दिष्टे

ब) जिल्हा सहकारी विपणन संस्था

क) सुपर मार्केटचे महत्त्व

ड) कापूस प्रक्रिया मूल्य निर्धारण व्यवस्थापन

प्र.3) अ) ई-विपणन म्हणजे काय? सहकारी संस्थांसंदर्भात ई-विपणनाची भूमिका स्पष्ट करा.

[8]

ब) सहकारी विपणनाची व्याख्या सांगून सहकारी विपणनाची संरचना स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) प्राथमिक सहकारी ग्राहक भांडार यापासून आपणास काय अर्थ बोध होतो? प्राथमिक सहकारी ग्राहक भांडारचे महत्त्व स्पष्ट करा.

[8]

ब) दुग्ध सहकारी संस्थांना भेडसावणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1086

[Total No. of Pages : 3

[6525]-510

T.Y.B.Com.

COST AND WORKS ACCOUNTING - II

355 E : Overhead and Accounting for Overheads

(2019 Pattern) (Semester-V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of simple calculator is allowed.*

Q1) A) Fill in the blanks (any five): **[5]**

- a) Cost of belt fasteners is an example of factory _____ materials.
 - i) Direct
 - ii) Indirect
 - iii) Variable
 - iv) Fixed
- b) An increase in efficiency, _____ per unit overhead cost
 - i) Increase
 - ii) Higher
 - iii) Reduces
 - iv) Constant
- c) _____ overhead rate present a wrong picture of comparative profitability of departments.
 - i) Predetermined rate
 - ii) Budgeted Rate
 - iii) Actual Rate
 - iv) Blanket Rate
- d) When actual overheads are Rs. 31,500 and overhead absorbed are Rs. 30,000 there is _____ absorption of Rs. 1,500.
 - i) Under
 - ii) Over
 - iii) Similar
 - iv) None of the above
- e) Decision support for human resources can be augmented by _____.
 - i) Always Better Control
 - ii) Activity Based Costing
 - iii) Cost pool
 - iv) Cost Driver
- f) The CAS- 3 (revised) shall be effective from the period commencing on or after
 - i) 1st April 2016
 - ii) 1st April 2017
 - iii) 1st April 2018
 - iv) 1st April 2019

P.T.O.

B) Match the Pairs: [5]

Group A	Group B
a) Overhead Cost	i) Due to normal Reasons
b) Semi Variable Overheads	ii) Supplementary Cost
c) Supplementary Rate Method	iii) Mixed Overhead
d) Financial Accounting	iv) Number of Accounting transaction
e) Personnel	v) Training Requirements

Q2) Write short notes (any two): [10]

- CAS-15
- Cost Driver
- Behaviour wise Classification of Overheads
- Allocation of Overheads

Q3) Bharat Ltd., Bangalore, has three Production Departments and two Service Departments. [15]

The Overhead Expenses for March, 2025, are as follows:

Particulars	Production Departments			Service Departments	
	A Rs.	B Rs.	C Rs.	D Rs.	E Rs.
Indirect Materials	800	2000	900	400	200
Indirect Labour	1,500	1,600	1,300	350	1,900

Rent and Taxes - 10,000

Electricity Charges - 7,100

Plant Depreciation - 6,000

Supervisor's Salary - 3,200

Other details are as follows:

Particulars	A	B	C	D	E
Area Occupied Sq. Mtrs.	800	1,000	900	700	600
Light Points No.	15	35	8	7	6
Employee Numbers	5	15	6	4	2
Capital Value of Plant Rs.	30,000	15,000	5,000	4,000	6,000
Working Hours	1,000	2,000	1,000	-	-

The expenses of Service Department 'D' and 'E' are to be charged as follows:

Particulars	A	B	C	D	E
Department 'D'	20%	50%	20%	---	10%
Department 'E'	10%	30%	40%	20%	----

You are required to find out the Overhead Rate Per Hour in Production Departments using Repeated Distribution Method.

Q4) Bhagyalaxmi Ltd., Pune has submitted the cost data as follows: **[15]**

Particulars	2024 Rs.	2025 Rs.
Actual Overheads	5,00,000	6,48,000
Actual Labour Cost	12,50,000	Increase by 20%

Overheads were absorbed at the same rate as based on actuals for the year 2024. The statement of cost for the year 2025 indicates that direct labour cost is distributed as follows:

Particulars	Rs.
Cost of Sales	10,00,000
Closing Stock of Finished Goods	3,75,000
Work -in -Progress at the end	1,25,000
	Total = 15,00,000

You are required to calculate

- Overheads Absorption Rate
- The amount of Overheads Under or Over absorbed and
- The disposal of Overheads.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1087

[Total No. of Pages : 3

[6525]-511

T.Y.B.Com.

355 F : BUSINESS STATISTICS-II

(2019 Pattern) (Semester-V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of calculator and statistical table is allowed.

Q1) A) Fill in the Blanks (Any Five).

[1 each]

- a) Number of distinct ways of arranging 2 students from 3 students (A, B & C) for a photograph in a row is _____.
- b) Number of ways of selection of 2 balls from 4 different colour balls is _____.
- c) The probability distribution of a discrete random variable X is given by.

X	-1	0	1
P(X=x)	0.25	0.50	0.25

Then expected value of X is _____.

- d) If mean and variance of a random variable (r.v.) X are respectively 10 and 4 then mean and variance of r.v. $V = \left(\frac{X-10}{2} \right)$ are respectively equals to _____.
- e) A Bernoulli trial is a random experiment which has only _____ outcomes.
- f) If $X \rightarrow B(n, p)$ with $E(X) = 5/3$ and $\text{Var}(X) = \frac{10}{9}$ then the value of 9 is _____.
- g) Economic order quantity is the tool for controlling _____.

P.T.O.

- B) State whether the following statements are true or false (any five). **[1 each]**
- It is impossible to define an impossible event.
 - Classical definition of probability assumes that all outcomes are equally likely.
 - A discrete random variable cannot take negative values.
 - Expected value of a constant is zero.
 - For Bernoulli distribution mean is less than variance.
 - For poisson distribution mean=variance.
 - Set up cost incurred each time an order is replaced.

Q2) Write short note (Any two): **[5 each]**

- Define classical definition of probability. What are the assumptions and limitations of classical definition of probability.
- Define mathematical expectation, variance and standard-deviation of a discrete random variable X.
- Define poisson distribution. State its p.m.f., mean, variance and standard deviation. State additive property of poisson distribution.
- Explain meaning and necessity of inventory control. Define deterministic inventory model.

Q3) a) If A and B are any two events defined on a sample space Ω with $P(A) = \frac{1}{4}$,

$P(B/A) = \frac{1}{2}$, $P(A/B) = \frac{1}{4}$, then show that A and B are independent and

$P(A'/B') = \frac{3}{4}$. **[4]**

b) A unbiased coin is tossed 3 times. A person receives Rs. X^2 , if he gets X number of tails in all. Obtain his expected gain. **[4]**

c) If $X \rightarrow B(2, p)$ and $P(X \geq 1) = \frac{5}{9}$, then find the value P hence state the values of its mean and variance. **[4]**

d) For $X \rightarrow P(m)$ with $P(X=2)=P(X=3)$. Find $P(X \geq 1)$. **[3]**

- Q4)** a) A dealer supplies the following information with respect to a product.
 Annual demand-1000, ordering cost-Rs.10 per order
 Price per unit-Rs. 20,
 Inventory carrying cost- 20%
 Back-order cost-25%
 Determine- EOQ, optimal no. of orders. [4]
- b) For $X \rightarrow B(n, p)$ [4]
- i) If $P=0.6$, $E(X)=6$, then find n and $\text{Var}(X)$
- ii) If $n=25$, $E(X)=10$, then find P and $\text{Var}(X)$.
- c) If a fair coin is tossed thrice and a r.v. X : No. of heads, r.v. Y : No. of tails, then obtain the joint probability distribution of (X, Y) . Also obtain the marginal probability distributions of X and Y . [4]
- d) Let x and y be two discrete r.vs. having joint p.m.f. [3]

$$P(x, y) = kxy; \quad \begin{matrix} x = 1, 2, 3. \\ y = 1, 2, 3. \end{matrix}$$

Find the value of constant k .

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PE1088

[6525]-512

T.Y. B.Com.

355 (G) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - II

(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. (Any 5) [5]

- i) The application for registration of a small scale unit should be submitted to _____.
 - a) General Manager, DIC
 - b) Director, DIC
 - c) Director, NSIC
- ii) A Small Scale Enterprises have an Annual Turnover in the range of _____.
 - a) 5 Cr - 75 Cr
 - b) 75Cr - 150Cr
 - c) 150 Cr - 250 Cr
- iii) The term _____ connotes program of action.
 - a) Planning
 - b) Project
 - c) Management
- iv) Gross Profit Ratio = _____
 - a) $\frac{\text{Net Profit}}{\text{Net Sales}}$
 - b) $\frac{\text{Net Sales}}{\text{Net Profit}}$
 - c) $\frac{\text{Average Profit}}{\text{Average Sales}}$

P.T.O.

- v) IFCI was established in the year _____.
 - a) 1948
 - b) 1945
 - c) 1942
- vi) MIDC has established _____ Regional Offices.
 - a) 12
 - b) 14
 - c) 16

- B) Match the following: [5]
i) SAARTHI	a) MSME Registration
ii) PEST	b) External Environment
iii) SARITA	c) Property Document
iv) SWOT	d) Vehicle Registration
v) UDYAM	e) Internal Environment

Q2) Write short notes on. (Any two) [10]

- a) Key Announcements of ATMA NIRBHAR BHARAT
- b) Techniques of Environmental scanning
- c) Classification of Project
- d) Small Industries Development Organization

Q3) a) Explain various Documents required for MSME. [8]

- b) Explain various Factors considered for selecting a right 'Form of Business Organization'. [7]

Q4) a) State various reasons for failure of a Project. [8]

- b) State various types of loans offered by Commercial Banks? [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1088

[6525]-512

T.Y. B.Com.

355 (G) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - II

(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

- i) लघु उद्योगाच्या नोंदणीसाठीचा अर्ज यांना सादर केला जातो.
अ) महाव्यवस्थापक, DIC
ब) संचालक, DIC
क) संचालक, NSIC
- ii) लघु उद्योगांची वार्षिक उलाढाल च्या श्रेणीत असते.
अ) 5 कोटी - 75 कोटी
ब) 75 कोटी - 150 कोटी
क) 150 कोटी - 250 कोटी
- iii) हा शब्द कृती कार्यक्रमांला सूचित करतो.
अ) नियोजन
ब) प्रकल्प
क) व्यवस्थापन
- iv) एकूण नफा गुणोत्तर = ...
अ) $\frac{\text{निव्वळ नफा}}{\text{निव्वळ विक्री}}$
ब) $\frac{\text{निव्वळ विक्री}}{\text{निव्वळ नफा}}$
क) $\frac{\text{सरासरी नफा}}{\text{सरासरी विक्री}}$

- v) IFCI ची स्थापना साली झाली.
 अ) 1948
 ब) 1945
 क) 1942
- vi) MIDC ने प्रादेशिक कार्यालये स्थापन केली आहेत.
 अ) 12
 ब) 14
 क) 16

- ब) जोड्या लावा. [5]
i) सारथी	अ) MSME नोंदणी
ii) PEST	ब) बाह्य वातावरण
iii) सरिता	क) मालमत्ता दस्तऐवज
iv) SWOT	ड) वाहन नोंदणी
v) उदयम	इ) अंतर्गत वातावरण

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) आत्मनिर्भर भारत च्या प्रमुख घोषणा
 ब) पर्यावरणीय स्कॅनिंगचे तंत्रे
 क) प्रकल्पाचे वर्गीकरण
 ड) लघु उद्योग विकास संस्था

प्र.3) अ) MSME साठी आवश्यक असलेल्या विविध कागदपत्रांचे स्पष्टीकरण द्या. [8]

- ब) योग्य व्यवसाय संघटनेच्या अचूक प्रकारची निवड करण्यासाठी विचारात घ्यावयाचे घटक स्पष्ट करा. [7]

प्र.4) अ) प्रकल्पाच्या अपयशाची विविध कारणे सांगा. [8]

- ब) व्यापारी बँकांद्वारे दिल्या जाणाऱ्या विविध प्रकारच्या कर्जाचे प्रकार सांगा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1089

[Total No. of Pages : 4

[6525]-513

T.Y. B.Com.

355 (H) : MARKETING MANAGEMENT - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks of the questions.*

Q1) A) Fill in the blanks with the most appropriate alternative. (Any five) **[5]**

- i) Demand created in the minds of consumers for a product that is not available in the market is _____.
(Negative Demand, Declining Demand, Latent Demand)
- ii) _____ this organization is the process of measuring the value and authenticity of a product or service.
(Price, Mark, Goodwill)
- iii) _____ is the organization focuses on personal or online programs to promote non-profit organization.
(Social Media Marketing, Event Marketing, Email Marketing)
- iv) A formal plan used by a business to create a specific image of itself in the minds of current and potential customers is _____.
(Sign Strategy, Sign Development, Sign Plan)
- v) _____ means the information stored by the customer about the product or service in their memory.
(Cognitive dissonance, product research, product rehabilitation)
- vi) _____ this process is the basic basis for estimating the sales revenue for a particular period, mainly monthly, quarterly, half-yearly or yearly.
(Sales Forecasting, Market Demand, Marketing)
- vii) The topmost element in a modern marketing organization is _____.
(Seller, Customers, Suppliers)

P.T.O.

B) Match the correct pairs. [5]

Column-A	Column-B
i) Will backed by economic power	a) Departmentalization
ii) Sales forecasting method	b) Primary step of strategy formulation
iii) Allocation of tasks to other employees	c) Very large market
iv) Symbol Development	d) Demand
v) Marketing organization on geographical basis	e) Ratio Analysis

Q2) Write short notes. (any two) [10]

- a) Customer oriented marketing organization.
- b) Use of sales forecasting.
- c) Changing role of the marketer.
- d) Major problems of Non-Professional Organization.

Q3) a) Explain the meaning & importance of sales forecasting. [8]

b) What is sales budget? Explain the important elements of sales budget. [7]

Q4) a) Explain the advantages and disadvantages of marketing organization on Geographical basis. [8]

b) Explain the factors affecting modern marketing organization. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1089

[6525]-513

T.Y. B.Com.

355 (H) : MARKETING MANAGEMENT - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1) अ)** योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]
- i) बाजारपेठेत उपलब्ध नसलेल्या उत्पादनासाठी ग्राहकांच्या मनात निर्माण होणारी मागणी म्हणजे होय.
(नकारात्मक मागणी, घटती मागणी, सुप्त मागणी)
 - ii) ही संस्था उत्पादन किंवा सेवेचे मूल्य आणि सत्यता मोजण्याची प्रक्रिया आहे.
(किंमत, चिन्ह, नावलौकिक)
 - iii) हे ना नफा मिळविणाऱ्या संस्थेला प्रोत्साहन देण्यासाठी वैयक्तिकरित्या किंवा ऑनलाईन कार्यक्रमांवर संघटना लक्ष केंद्रित करते.
(सोशल मीडिया मार्केटिंग, इव्हेंट मार्केटिंग, ई-मेल मार्केटिंग)
 - iv) वर्तमान आणि संभाव्य ग्राहकांच्या मनात स्वतःची विशिष्ट प्रतिमा तयार करण्यासाठी व्यवसायाद्वारे वापरलेली औपचारिक योजना म्हणजे होय.
(चिन्ह व्यूहरचना, चिन्ह विकास, चिन्ह योजना)
 - v) म्हणजे ग्राहकाने उत्पादन किंवा सेवेबद्दल त्यांच्या स्मृतीमध्ये संग्रहित केलेली माहिती होय.
(संज्ञानात्मक विसंगती, उत्पादन संशोधन, उत्पादन पुनर्वसन)
 - vi) ही प्रक्रिया एखाद्या विशिष्ट कालावधीसाठी, प्रामुख्याने मासिक, त्रैमासिक, अर्धवार्षिक किंवा वार्षिक स्वरूपाच्या विक्री उत्पन्नाचा अंदाज लावण्याची मूळ आधार आहे.
(विक्री अंदाज, बाजार मागणी, विपणन)
 - vii) आधुनिक विपणन संस्थेत सर्वोच्च स्थानी असलेला घटक म्हणजे
(विक्रेते, ग्राहक, पुरवठादार)

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

रकाना 'अ'	रकाना 'ब'
i) आर्थिक शक्तीचे पाठबळ लाभलेली इच्छा	अ) विभागीकरण
ii) विक्री अंदाज पद्धत	ब) व्यूहरचनेची प्राथमिक पायरी
iii) कार्याचे इतर कर्मचाऱ्यांमध्ये वाटप	क) खूप मोठी बाजारपेठ
iv) चिन्ह विकास	ड) मागणी
v) भौगोलिक आधारावर विपणन संघटना	इ) गुणोत्तर विश्लेषण

प्र.2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) ग्राहकाभिमुख विपणन संघटना
- ब) विक्री पूर्वानुमानाचा उपयोग
- क) विपणनकर्त्याची बदलती भूमिका
- ड) अव्यावसायिक संघटनेच्या प्रमुख समस्या

प्र.3) अ) विक्री पूर्वानुमान म्हणजे काय? ते सांगून त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

[8]

ब) विक्री अंदाजपत्रक म्हणजे काय? विक्री अंदाजपत्रकातील मुख्य घटक स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) भौगोलिक आधारावरील विपणन संघटनेचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

[8]

ब) आधुनिक विपणन संघटनेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1090

[6525]-514

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

355 I : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (Paper - II)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. (Attempt any 5 out of 6) : [5]

- i) Which of the following is the quality certification mark for agricultural produce?
(BIS, AGMARK, ISO 2001, ISI)
- ii) _____ is the primary objective of the public sector's involvement in India's economic development.
(Profit maximization, Employment generation, Market dominance, Wealth redistribution)
- iii) The NABARD provides a _____ to the agriculture sector.
(Finance, Seeds, Fertilizers, Pesticides)
- iv) The primary role of agro-industries in the economy is _____.
(Exporting agricultural products, generating employment in urban areas, adding value to agricultural products, Importing finished goods)
- v) _____ is an Agro based Industry.
(Steel Industry, Plastic Industry, Metal Industry, Sugar Industry)
- vi) The primary function of agricultural marketing in India is _____.
(Maximizing profits for farmers, ensuring food security for the nation, providing employment opportunities, Facilitating the exchange of agricultural products)

P.T.O.

B) Match the following. [5]

i) Electronic Marketing	a) Problem of Public Sector
ii) Employment generation	b) Sugar Industry
iii) Agro Processing Industry	c) Public sector
iv) Disinvestment	d) e-NAM
v) Lack of Storage	e) Problem of Agricultural Marketing

Q2) Write a short note (Any 2 out of 4) : [10]

- a) Food retail Marketing system in India
- b) National Agriculture Market (e-NAM)
- c) Importance of Agricultural Processing Industry
- d) Agro-Industries

Q3) a) Describe the scope of agricultural marketing system in India. [8]

b) Explain the Importance of Agricultural Processing Industry. [7]

Q4) a) Explain the problems of public sector industries. [8]

b) Describe the Problems of Sugar Industry. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1090

[6525]-514

T.Y.B.Com.

355 I : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 5)

[5]

- i) मार्फत कृषी उत्पादनांची गुणवत्ता प्रमाणीकरण केले जाते.
(BIS, AGMARK, ISO 2001, ISI)
- ii) भारताच्या आर्थिक विकासातील सार्वजनिक क्षेत्राच्या योगदानाचे प्राथमिक उद्दिष्ट असते.
(नफा महत्तमीकरण, रोजगार निर्मिती, बाजार वर्चस्व, संपत्ती विभागणी)
- iii) नाबार्ड मार्फत चा कृषी क्षेत्रास पुरवठा केला जातो.
(वित्त, बियाणे, खते, कीटकनाशके)
- iv) ही अर्थव्यवस्थेतील कृषी आधारित उद्योगांची प्राथमिक भूमिका असते.
(कृषी मालाची निर्यात, नागरी भागांमध्ये रोजगार निर्मिती, कृषी उत्पादनांची मूल्यवृद्धी, अंतिम वस्तूंची आयात)
- v) हा कृषी आधारित उद्योग आहे.
(लोखंड उद्योग, प्लास्टिक उद्योग, धातू उद्योग, साखर उद्योग)
- vi) हे भारतातील कृषी विपणनाचे प्राथमिक कार्य हे आहे.
(शेतकऱ्यांच्या नफ्याचे महत्तमीकरण, देशासाठी अन्न सुरक्षा पुरवठा, रोजगार संधींची उपलब्धता, कृषी उत्पादनांच्या विनिमयाची व्यवस्था)

- ब) योग्य जोड्या लावा. [5]
i) इलेक्ट्रॉनिक विपणन	अ) सार्वजनिक उद्योगांची समस्या
ii) रोजगार निर्मिती	ब) साखर उद्योग
iii) कृषी प्रक्रिया उद्योग	क) सार्वजनिक क्षेत्र
iv) विनियंत्रण	ड) ई-नाम
v) साठवणूक गृहांचा अभाव	इ) कृषी विपणनाची समस्या

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) भारतातील अन्न किरकोळ विपणन व्यवस्था
ब) राष्ट्रीय कृषी बाजार
क) कृषी प्रक्रिया उद्योगांचे महत्त्व
ड) कृषी उद्योग

प्र.3) अ) भारतातील कृषी विपणन व्यवस्थेची व्याप्ती विशद करा. [8]

ब) कृषी आधारित उद्योगांचे महत्त्व स्पष्ट करा. [7]

प्र.4) अ) सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगांच्या समस्या स्पष्ट करा. [8]

ब) साखर उद्योगांच्या समस्या विशद करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1091

[Total No. of Pages : 2

[6525]-515

T.Y.B.Com.

**355 (J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE & MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Semester-V) (Special Paper - II)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following (Any five): **[5×2=10]**

- a) Define defence production.
- b) Define Defence Budgeting.
- c) What is the Union budget?
- d) Define finance.
- e) State the meaning of development.
- f) What is maintenance of equipment?

Q2) Attempt any four of the following (Any four) **[4×5=20]**

- a) Human Security.
- b) DPSU'S
- c) Defence Technologies
- d) Department of defence production
- e) Weapons

Q3) Attempt any Two of the following (Any Two) **[2×5=10]**

- a) State the future prospects of the defence debate.
- b) State the role of the public sector undertaking in defence.
- c) Discusses the Past & Future of Indian Defence Forces.

Q4) Attempt any one of the following (Any one): **[1×10=10]**

- a) Explain in detail 'Optimising Human Capital of Armed Forces.
- b) Explain in detail industrial policy resolution 1947.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PE1091

[6525]-515

T.Y.B.Com.

355 (J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE & MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Semester-V) (Special Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) संरक्षण उत्पादनची व्याख्या द्या.
- ब) लष्करी अर्थसंकल्प व्याख्या द्या.
- क) केंद्रीय अर्थसंकल्प म्हणजे काय?
- ड) फायनान्सची व्याख्या द्या.
- इ) विकास म्हणजे काय ते सांगा?
- फ) साधनांचे मेन्टेनन्स म्हणजे काय?

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[4×5=20]

- अ) मानवी सुरक्षा
- ब) डी पी एस यु
- क) संरक्षण तंत्रज्ञान
- ड) संरक्षण उत्पादन विभाग
- इ) शस्त्रास्त्रे

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×5=10]

- अ) संरक्षणवादाच्या भविष्यातील शक्यता सांगा.
- ब) सार्वजनिक उद्योगाची संरक्षणातील भूमिका सांगा.
- क) भारतीय सेनादलांचे भूतकाळ आणि भविष्य यावर चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा.

[1×10=10]

- अ) सशस्त्र दलांचे मानवी भांडवलांचे ऑप्टिमाइझिंग सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) 1947 चे औद्योगिक धोरण सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1092

[Total No. of Pages : 4

[6525]-516

T.Y.B.Com.

355(K) : INSURANCE, TRANSPORT AND TOURISM - II

(2019 Pattern) (Semester-V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks (Attempt any 5 out of 7): **[5]**

- i) Risk management is concerned with...
 - a) Arranging and controlling of activities
 - b) Planning, arranging and controlling of activities
 - c) Managing of funds
 - d) Controlling
- ii) Which One of the Following, is the Basic Insurance Legislation of the Country, that governs Insurance Business in India?
 - a) Insurance Act, 1938
 - b) Insurance Regulatory and Development Authority (I.R.D.A.) Act, 1999
 - c) Deposit Insurance and Credit Guarantee Corporation Act, 1961
 - d) Public Liability Insurance Act, 1991
- iii) Risk is evaluated on the basis of _____ theory.
 - a) Variability
 - b) Contingency
 - c) Probability
 - d) Risk
- iv) Which types of insurance usually requires lower premium?
 - a) Group insurance
 - b) Whole life insurance
 - c) Health insurance
 - d) Term insurance
- v) Risk insured against death is a contract of _____.
 - a) Agreement
 - b) Permission
 - c) Assurance
 - d) Caveat emptor

P.T.O.

- vi) When does a policy lapse?
 - a) No premium paid b) Sickness
 - c) Address change d) Leaving the city
- vii) For an Insurance Claim to be paid, the Associated Loss, incurred due to the Risk, must be definite and _____.
 - a) Measurable b) Critical
 - c) Marginal d) None of these

B) Match the following. [5]

i) Convertible	a) Reinstating a lapsed policy.
ii) Revival	b) Waiting time for certain benefits
iii) Deferment Period	c) Appointing a beneficiary
iv) Nomination	d) Additional returns
v) Bonus	e) Option to change the policy type

Q2) Write short notes (Any 2 out of 4) [10]

- a) Mode of Payment of premium.
- b) Risk Prevention and Avoidance.
- c) Saving & investment aspect of life insurance.
- d) Consumer Protection Act 1986.

Q3) a) Explain various types of premiums. [8]

b) State the Insurance and Risk Management Techniques. [7]

Q4) a) Explain in detail Rate Computation. [8]

b) Explain the important clause under Public Liability Insurance Act 1991. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1092

[6525]-516

T.Y.B.Com.

355(K) : INSURANCE, TRANSPORT AND TOURISM - II

(2019 Pattern) (Semester-V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (7 पैकी कोणतेही 5 सोडवा)

[5]

- i) जोखीम व्यवस्थापनाशी संबंधित आहे.
अ) कामकाजाची व्यवस्था आणि नियंत्रण
ब) कामकाजाचे नियोजन, व्यवस्था आणि नियंत्रण
क) निधी व्यवस्थापन
ड) नियंत्रण ठेवणे
- ii) खालीलपैकी कोणता भारतातील विमा व्यवसायाचे संचालन करणारे देशाचे मूलभूत विमा कायदे आहे?
अ) विमा कायदा 1938
ब) विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरण (आय.आर.डी.ए.) कायदा, 1999
क) ठेवी विमा आणि पत हमी कॉर्पोरेशन कायदा, 1961
ड) सार्वजनिक दायित्व विमा कायदा, 1991
- iii) जोखमीचे मूल्यमापन सिद्धांताच्या आधारे केले जाते.
अ) परिवर्तनशीलता ब) आकस्मिकता
क) संभाव्यता ड) जोखीम
- iv) कोणत्या प्रकारच्या विम्यास सहसा कमी विमा हप्ता असतो?
अ) समूह विमा ब) संपूर्ण जीवन विमा
क) आरोग्य विमा ड) मुदत विमा
- v) मृत्युच्या जोखमीवर विमा उतरवणे हा एक आहे.
अ) संमती ब) परवानगी
क) आश्वासन ड) खरेदीदार सावध रहाणे

vi) पॉलिसी केव्हां संपेल ?

अ) विमा हत्ता दिले नाहीत तर	ब) आजारपणामुळे
क) पत्ता बदलल्यामुळे	ड) शहर सोडत असल्याने

vii) विमा दाव्यासाठी जोखमीमुळे झालेला संबद्ध तोटा भरावा यासाठी निश्चित आणि असणे आवश्यक आहे.

अ) मोजण्यायोग्य	ब) गंभीर
क) किरकोळ	ड) यापैकी नाही

ब) जोड्या जुळवा.

[5]

i) परिवर्तनीय	अ) रद्द झालेली पॉलिसी पुनर्स्थापित करणे
ii) पुनरुज्जीवन	ब) काही फायद्यांसाठी प्रतीक्षा करण्याची वेळ
iii) स्थगिती कालावधी	क) लाभार्थी नियुक्त करणे
iv) नामांकन	ड) अतिरिक्त परतावा
v) बोनस	इ) पॉलिसी प्रकार बदलण्याचा पर्याय

प्र.2) टिपा लिहा. (4 पैकी कोणतेही 2)

[10]

- अ) प्रीमियम भरण्याची पद्धत
ब) जोखीम प्रतिबंध आणि टाळणे
क) जीवन विम्याची बचत आणि गुंतवणूक पैलू
ड) ग्राहक संरक्षण कायदा 1986

प्र.3) अ) विम्याच्या हप्त्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

[8]

ब) विमा आणि जोखीम व्यवस्थापन तंत्रे स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) दर गणनाचे तपशीलवार वर्णन करा.

[8]

ब) सार्वजनिक दायित्व विमा कायदा 1991 अंतर्गत महत्त्वाचे कलम स्पष्ट करा.

[7]

[6525]-517

T.Y. B.Com.

COMPUTER PROGRAMMING AND APPLICATION - II

355 (L) : Computer Networking and E-Commerce - I

(2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper - II) (CBCS)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks Any Five [5]

- a) _____ is a type of network topology in which all devices are connected to a single cable.
 - i) Ring topology
 - ii) Bus topology
 - iii) Star topology
 - iv) Hybrid topology
- b) HTTP stands for _____.
 - i) Hypertext Transmission Protocol
 - ii) Hypertext Transfer Project
 - iii) Hypertext Transition Protocol
 - iv) Hypertext Transfer Protocol
- c) _____ is when data can only go in one direction at a time.
 - i) Half-duplex
 - ii) Full duplex
 - iii) Hub duplex
 - iv) Router
- d) A _____ is an address generated by the CPU during program execution.
 - i) Physical address
 - ii) locator
 - iii) Rote device
 - iv) logical address
- e) Infrared is a wireless mobile technology used for device communication over _____.
 - i) short ranges
 - ii) long ranges
 - iii) wired
 - iv) wireless

P.T.O.

f) Network architecture refers to the way network devices and services are structured to serve the connectivity needs of_____ devices.

i) Producers	ii) client
iii) retailers	iv) wholesalers

B) Match the following [5]

a) Computer network	i) smartphone
b) FTP	ii) Classless Inter-Domain Routing
c) Flipkart	iii) File transfer protocol
d) Classless addressing	iv) e-commerce company
e) Mobile computing	v) interconnected computing

Q2) Short Notes (Any 2 out of 4). [10]

- a) Bluetooth
- b) TCP/IP
- c) Radio Transmission
- d) Function of Network Interface Cards

Q3) a) What is Computer Network? Explain types of network topology. [8]

b) Explain layers in the OSI Model and explain the functions of each layer.[7]

Q4) a) What is wireless LAN ? Explain different types of wireless LANs. [8]

b) What is E-Commerce ? Explain types of E-commerce. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1094

[6525]-518

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - III

356 (a) : Finance

(2019 Pattern) (Semester-V) (Special Paper - III)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks with most appropriate answer (Any 5): [5]

- i) The Primary function of a Stock Exchange is _____.
 - a) Buying and selling of real estate
 - b) Facilitating the trading of stocks and securities
 - c) Issuing government bonds
 - d) Providing insurance services
- ii) Bombay Stock Exchange was established in the year _____.
 - a) 1875
 - b) 1975
 - c) 1991
 - d) 1947
- iii) Following is the key role of a Credit Rating Agency
 - a) Selling stocks and bonds
 - b) Forecasting future market trends
 - c) Assigning credit ratings to debt securities
 - d) Auditing Financial Statements
- iv) The Prime need for Financial Planning is _____.
 - a) To maximize debt levels
 - b) To minimize savings
 - c) To achieve financial security and stability
 - d) To increase speculative investments
- v) Common indicator of undercapitalization is _____.
 - a) Low debt-to-equity ratio
 - b) High dividend payouts
 - c) To achieve financial security and stability
 - d) Increased liquidity
- vi) _____ is an example of internal source of capital.
 - a) Bank Loan
 - b) Venture Capital
 - c) Retained Earnings
 - d) Initial Public Offering

P.T.O.

B) Match the pairs. [5]

Group A

- i) NSE
- ii) ICRA
- iii) SEBI
- iv) Financial Plan
- v) Overdraft Facility

Group B

- a) Credit Rating Agency
- b) Stock Exchange in India
- c) Short Term Bank Loan
- d) Regulatory Body
- e) Setting Financial Goals

Q2) Write Short Notes on (Any 2) [10]

- a) Dematerialization and Rematerialization
- b) Advantages of Financial Planning
- c) Causes and effects of Under Capitalization in Business
- d) Cost of Capital

Q3) a) Differentiate between Capital Market and Money Market. [8]

b) Describe the characteristics and importance of financial planning. [7]

Q4) a) Explain the concept & principles of capital structure, providing suitable examples. [8]

b) Discuss the types of capital and their significance in corporate finance.[7]

Total No. of Questions : 4]

PE1094

[6525]-518

T.Y.B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - III

356 (a) : Finance

(2019 Pattern) (Semester-V) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1) अ)** योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]
- i) भाग बाजाराचे हे प्राथमिक कार्य आहे.
अ) स्थावर मालमत्तेची खरेदी विक्री
ब) भाग आणि प्रतिभूती व्यापाराची सुविधा उपलब्ध करणे
क) सरकारी रोखे जारी करणे
ड) विमा सेवा प्रदान करणे
- ii) बॉम्बे स्टॉक एक्सचेंजची स्थापना या वर्षी झाली.
अ) 1875 ब) 1975
क) 1991 ड) 1947
- iii) क्रेडिट रेटिंग एजेंसीची मुख्य भूमिका खालीलपैकी आहे.
अ) स्टॉक आणि बाँड्सची विक्री
ब) भविष्यातील बाजारातील प्रवाहाचा अंदाज लावणे
क) कर्ज रोख्यांना क्रेडिट रेटिंग प्रदान करणे
ड) वित्तीय विवरणांचे लेखापरीक्षण
- iv) वित्तीय नियोजनाची प्राथमिक गरज आहे.
अ) कर्ज पातळी जास्तीत जास्त वाढविण्यासाठी
ब) बचत कमीत कमी करण्यासाठी
क) वित्तीय सुरक्षितता आणि स्थिरता मिळवण्यासाठी
ड) सट्टा पद्धतीची गुंतवणूक वाढवण्यासाठी
- v) कमी भांडवलीकरणाचे सामान्य सूचक आहे.
अ) कर्ज आणि सहभागाचे कमी गुणोत्तर
ब) जास्तीत जास्त लाभांश देणे
क) वित्तीय सुरक्षितता आणि स्थिरता मिळवण्यासाठी
ड) रोखप्रदता वाढवण्यासाठी
- vi) भांडवलाचा अंतर्गत स्रोत आहे.
अ) बँक कर्ज ब) साहसी भांडवल
क) मिळकत टिकून ठेवणे ड) प्राथमिक सहभाग विक्री

ब) जोड्या लावा.		[5]
गट-अ	गट-ब	
i) एनएसइ (NSE)	अ) क्रेडिट रेटिंग एजन्सी	
ii) आयसीआरए (ICRA)	ब) भारतातील स्टॉक एक्सचेंज	
iii) सेबी (SEBI)	क) लघु अवधिचेच बँक कर्ज	
iv) वित्तीय नियोजन	ड) नियामक मंडळ	
v) ओव्हर ड्राफ्ट सुविधा	इ) आर्थिक लक्ष निश्चित करणे	

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) डीमटेरियलायझेशन आणि रिमटेरियलायझेशन
- ब) वित्तीय नियोजनाचे फायदे
- क) कमी भांडवलीकरणाची कारणे आणि परिणाम
- ड) भांडवलाची किंमत

प्र.3) अ) भांडवली बाजार आणि नाणेबाजार यातील फरक स्पष्ट करा. [8]

ब) वित्तीय नियोजनाची वैशिष्ट्ये आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [7]

प्र.4) अ) भांडवल संरचनेची संकल्पना आणि तत्वे योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा. [8]

ब) कॉर्पोरेट फायनान्स मध्ये भांडवलाचे प्रकार आणि त्याचे महत्त्व विशद करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1095

[6525]-519

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

356 (B) : BANKING AND FINANCE - III

Banking Law and Practices in India - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.**
- 2) Figures to the right indicate full marks.**

Q1) A) Fill in the Blanks (Any 5). [5]

- i) The provisions relating to the Reserve Fund mentioned under section 17 of the Banking Regulation Act, 1949 relate to _____ banks.
 - a) Indian
 - b) Foreign
 - c) Multinational
 - d) Development
- ii) Negotiable Instruments Act, 1881 recognizes _____ negotiable instruments.
 - a) Two
 - b) Three
 - c) Four
 - d) Five
- iii) Holder of a cheque is nothing but its _____.
 - a) Drawer
 - b) Drawee
 - c) Payee
 - d) Endorser
- iv) Who cannot initiate a fast track corporate insolvency resolution process?
 - a) financial creditor
 - b) operational creditor
 - c) corporate debtor
 - d) insolvency professional
- v) The Banking Ombudsman is appointed for the term of _____ years.
 - a) Two
 - b) Four
 - c) Three
 - d) Five
- vi) Banking Ombudsman means any person appointed under Clause _____ of the Scheme.
 - a) 2
 - b) 4
 - c) 5
 - d) 6

P.T.O.

- B) Match the following. [5]
i) Payment in good faith	a) Financial Position
ii) Restrictive	b) Payment in due course
iii) Financial information of a person as on a certain date	c) Voluntary amalgamation
iv) Banking Regulation Act	d) Complaint
v) Allegation about deficient banking service	e) Endorsement

Q2) Write Short Notes (Any 2). [10]

- a) Some important 'Grounds of complaint' under the Banking Ombudsman Scheme.
- b) Provisions relating to establishment and incorporation of bankruptcy board.
- c) Powers of the Reserve Bank of India under the Banking Regulation Act, 1949.
- d) Effects of endorsement.

Q3) a) Explain the provisions of banking regulation act 1949 relating to the balance sheet of a banking company and its audit. [8]

- b) Explain 'holder' and 'holder in due course' in the light of the provision of negotiable instruments act, 1881. [7]

Q4) a) Explain Fast Track Corporate insolvency resolution process. [8]

- b) Explain in detail the procedure for filing a complaint with an Ombudsman. [7]

PE1095

T.Y.B.Com.

Banking Law and Practices in India - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50]

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. (कोणतेही पाच) [5]

- i) बँकिंग नियमन कायदा, 1949 मधील कलम 17 मधील राखीव निधीशी संबंधित तरतुदी बँकांसाठी लागू होतात.
- अ) भारतीय ब) विदेशी
क) बहुराष्ट्रीय ड) विकास
- ii) चलनक्षम दस्तऐवज कायदा, 1881 नुसार चलनक्षम दस्तऐवजाना मान्यता आहे.
- अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5
- iii) धनादेशाचा धारक म्हणजेच धनदेशाचा होय.
- अ) आदेशक ब) आदेशिती
क) अदाता ड) पृष्ठांकन करणारा
- iv) उद्योगसंस्थांची जलदगतीने दिवाळखोरी निराकारणाची प्रक्रिया कोण सुरू करू शकतो?
- अ) वित्तीय धनको ब) कार्यात्मक धनको
क) उद्योजक ऋणको ड) दिवाळखोरी व्यावसायिक
- v) बँकिंग लोकपालाची नियुक्ति वर्षासाठी होते.
- अ) 2 ब) 4
क) 3 ड) 5
- vi) बँकिंग लोकपाल म्हणजे सदर योजनेचं कलम अंतर्गत नियुक्त केलेली कोणतीही व्यक्ती.
- अ) 2 ब) 4
क) 5 ड) 6

- ब) जोड्या जुळवा. [5]
i) विश्वासपूर्वक केलेले प्रदान	अ) वित्तीय स्थिती
ii) बंधनात्मक	ब) यथाविधीप्रदान
iii) कोणा एका व्यक्तीची एका विशिष्ट तारखेस वित्तीय माहिती	क) स्वेच्छेने एकत्रीकरण
iv) बँकिंग नियमन कायदा	ड) तक्रार
v) बँकिंग सेवेत उणीव असल्याचा आरोप	इ) पृष्ठांकन

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) बँकिंग लोकपाल योजनेखालील काही महत्वाचे 'तक्रारीचे आधार'
- ब) दिवाळखोरी मंडळ स्थापनेचे आणि त्याच्या निगमनासंदर्भातील तरतुदी
- क) बँकिंग नियमन कायदा, 1949 अंतर्गत भारतीय रिझर्व बँकेचे सामर्थ्य
- ड) पृष्ठांकनाचे परिणाम

प्र.3) अ) बँकिंग नियमन कायदा 1949 च्या बँकेचा लेखा आणि लेखापरिक्षण यासंदर्भातील तरतुदी सविस्तर स्पष्ट करा. [8]

- ब) चलनक्षम दस्तऐवज कायदा 1881 च्या आधारे 'धारक' आणि 'यथाविधी धारक' या संकल्पना स्पष्ट करा. [7]

प्र.4) अ) उद्योगसंस्थांच्या दिवाळखोरीचे जलदगतीने निराकरण करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [8]

- ब) बँकिंग लोकपालाकडे तक्रार नोंदविण्याची प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1096

[6525]-520

[Total No. of Pages : 4

T.Y. B.Com.

356 (C) : BUSINESS LAW AND PRACTICES - III
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks (Any 5).

[5]

- i) The value of export goods shall be the _____.
(MRP, Transaction value, Market value, Value)
- ii) Supplementary claims can be made in prescribed Form within _____.
(2, 3, 4, 5)
- iii) If the car or specified goods are re-exported immediately_____.
% of the duty Paid is refundable.
(98, 85, 50, 75)
- iv) GST can be collected by _____.
(Any register dealer, Any GST dealer, Any service provider, Any dealer)
- v) _____ is used for GST registration?
(Form GST REG-01, Form GST 20, Form GST REG, Form GSTR)
- vi) GST was implemented in India form _____.
(1st January 2017, 1st March 2017, 1st April 2017, 1st July 2017)

P.T.O.

B) Match the following. [5]

Group A

- i) Excise duty
- ii) B2B supplies
- iii) GST applicable
- iv) IGST
- v) First GST filing

Group B

- a) Indirect tax
- b) Intra-state supplies
- c) On turnover above 40 lakhs
- d) Inter-country
- e) GSTR - 3B

Q2) Write Short Notes. (Any 2) [10]

- a) Customs Area
- b) Types of GST
- c) Various returns under GST
- d) Penal provision under GST

Q3) a) Explain the valuation of goods for purpose of assessment. [8]

b) Explain the important definition under CGST Act, 2017. [7]

Q4) a) What is GST? Explain the role of GST council. [8]

b) Explain the applicability of audit under GST. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1096

[6525]-520

T.Y. B.Com.

356 (C) : BUSINESS LAW AND PRACTICES - III

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 5)

[5]

- i) निर्यात मालाचे मूल्य म्हणजेच होय.
(एमआरपी, व्यवहार मूल्य, बाजार मूल्य, मूल्य)
- ii) पुरवणी दावे विहित नमुन्यात केले जातात.
(2,3,4,5)
- iii) जर कार किंवा निर्दिष्ट वस्तू ताबडतोब निर्यात केली गेली तर भरलेल्या शुल्काचा
% परतावा मिळेल.
(98, 85, 50, 75)
- iv) जीएसटी द्वारे गोळा केला जातो.
(कोणताही नोंदणीकृत विक्रेता, कोणताही जीएसटी विक्रेता, कोणताही सेवा प्रदाता, कोणताही विक्रेता)
- v) हा फॉर्म जीएसटी नोंदणीसाठी वापरला जातो.
(फॉर्म जीएसटी आरईजी - 01, फॉर्म जीएसटी 20, फॉर्म जीएसटी आरईजी, फॉर्म जीएसटी आर)
- vi) मध्ये जीएसटी भारतात लागू झाला.
(1 जानेवारी 2017, 1 मार्च 2017, 1 एप्रिल 2017, 1 जुलै 2017)

ब) जोड्या लावा.

[5]

गट-अ

गट-ब

i) उत्पादन शुल्क

अ) अप्रत्यक्ष कर

ii) बी 2 बी पुरवठा

ब) राज्यांतर्गत पुरवठा

iii) जीएसटी लागू

क) 40 लाखांपेक्षा जास्त उलाढालीवर

iv) आयजीएसटी

ड) देशांतर्गत

v) प्रथम जीएसटी भरणे

इ) जीएसटीआर-3 बी

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणतेही 2)

[10]

अ) सीमाशुल्क क्षेत्र

ब) जीएसटीचे प्रकार

क) जीएसटी अंतर्गत विविध परतावे

ड) जीएसटी अंतर्गत दंडात्मक तरतूद

प्र.3) अ) मूल्यमापनाच्या उद्देशाने वस्तूंचे मूल्यांकन स्पष्ट करा.

[8]

ब) सीजीएसटी कायदा 2017, मधील महत्वाच्या संकल्पना लिहा.

[7]

प्र.4) अ) जीएसटी म्हणजे काय? जीएसटी परिषदेची भूमिका स्पष्ट करा.

[8]

ब) जीएसटी अंतर्गत अंकेक्षकाची वैधता स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1097

[6525]-521

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

356 (D) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT - III
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks (Any 5). [5]

- i) _____ is the function of HR management.
 - a) Training
 - b) Sales
 - c) Stores
 - d) None of these
- ii) Admission of members in Co-operative society is the duty of _____.
 - a) General Body
 - b) Co-operative Body
 - c) President
 - d) Management Committee
- iii) _____ is element of decision making.
 - a) General Body
 - b) Co-operative Management
 - c) Investors
 - d) Government
- iv) _____ is not a training institute of Co-operative Management.
 - a) YASHADA
 - b) Dhananjay Rao Gadgil
 - c) VAMNI COM
 - d) Sahakar Bharati
- v) The main objective of Co-operative Society is _____.
 - a) To earn maximum profit
 - b) To provide services to stakeholder
 - c) To provide financial assistance to needy
 - d) All of the above
- vi) The first Co-operative Act is introduced in the year _____.
 - a) 1904
 - b) 1908
 - c) 1912
 - d) 1960

P.T.O.

B) Match the following. [5]

Group A	Group B
i) Fundamental Knowledge of HRM	a) Cooperative Training Institute
ii) Human Resource	b) Day to Day Operation
iii) Operative Decision	c) Decision Making
iv) VAMINI COM	d) Philosophy and HRD
v) Selection of Alternatives	e) Maximization and Utilization

Q2) Write short notes on. (Any 2 out of 4) [10]

- a) Levels of Management
- b) Ethics in Co-operative Management
- c) Elements of HRM
- d) Importance of Co-operative Management

Q3) a) State the objectives of Co-operative Management. [8]

b) Explain the functions of Co-operatives Management. [7]

Q4) a) Describe the Co-operative philosophy in HRD. [8]

b) State the human relationship in Co-operative. [7]

PE1097

[6525]-521

T.Y.B.Com.

356 (D) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT - III

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

i) हे मानव संसाधन व्यवस्थापनाचे कार्य आहे.

अ) प्रशिक्षण

ब) विक्री

क) स्टोअर्स

ड) यापैकी काहीही नाही

ii) सहकारी संस्थेत सभासदांचा प्रवेश हे चे कर्तव्य आहे.

अ) जनरल बॉडी

ब) सहकारी संस्था

क) अध्यक्ष

ड) व्यवस्थापन समिती

iii) हा निर्णय घेण्याचा घटक आहे.

अ) जनरल बॉडी

ब) सहकारी व्यवस्थापन

क) गुंतवणूकदार

ड) सरकार

iv) ही सहकारी व्यवस्थापनाची प्रशिक्षण संस्था नाही.

अ) यशदा

ब) धनंजय राव गाडगीळ

क) VAMNI COM

ड) सहकार भरती

V) सहकारी संस्थेचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.

अ) जास्तीत जास्त नफा मिळविण्यासाठी

ब) भागधारकांना सेवा प्रदान करणे

क) गरजूंना आर्थिक मदत देणे

ड) वरील सर्व

vi) पहिला सहकारी कायदा मध्ये लागू करण्यात आला.

अ) 1904

ब) 1908

क) 1912

ਡ) 1960

ब) जोड्या जुळवा.		[5]
गट अ	गट ब	
i) एच आर एम चे मूलभूत ज्ञान	अ) सहकारी प्रशिक्षण संस्था	
ii) मानव संसाधन	ब) दैनंदिन ऑपरेशन	
iii) ऑपरेटिव्ह निर्णय	क) निर्णय घेणे	
iv) वामिनी कॉम	ड) तत्त्वज्ञान आणि मनुष्यबळ विकास	
v) पर्यायांची निवड	इ) जास्तीत जास्त आणि उपयोग	

प्र.2) टिपा लिहा. (4 पैकी कोणतेही 2) [10]

- अ) व्यवस्थापनाचे स्तर
- ब) सहकारी व्यवस्थापनातील नैतिकता
- क) HRM चे घटक
- ड) सहकारी व्यवस्थापनाचे महत्त्व

प्र.3) अ) सहकारी व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे सांगा. [8]

ब) सहकारी व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा. [7]

प्र.4) अ) मनुष्यबळ विकासातील सहकारी तत्त्वज्ञानाचे वर्णन करा. [8]

ब) सहकारातील मानवी संबंध सांगा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1098

[Total No. of Pages : 3

[6525]-522

T.Y.B.Com.

356 (E) : COST AND WORKS ACCOUNTING - III

Techniques of Cost Accounting

(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of simple calculator is allowed.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any Five):

[5]

- a) MIS normally found in a manufacturing organization will not be suitable in the_____.
 - i) Service Sector
 - ii) Banking Sector
 - iii) Agriculture Sector
 - iv) None of these
- b) Marginal costing deals with _____.
 - i) Variable cost
 - ii) Fixed cost
 - iii) Sunk cost
 - iv) Semi variable cost
- c) Break even point is the level of sales where a business's total revenue exactly equals its _____.
 - i) Variable Cost
 - ii) Fixed cost
 - iii) Total Cost
 - iv) None of the above
- d) Objectives of Budgetary control includes _____.
 - i) Exercising managerial control over the different activities of organization
 - ii) Identifying overall Aims of business
 - iii) Setting specific target of performance for each division
 - iv) All of the above

P.T.O.

- e) _____ helps the undertaking and their officers to check and ensure that their uniform costing system is in accordance with the uniformity requirement.
- i) Uniform cost manual ii) Inter-firm comparison
 iii) Marginal Costing iv) None of these
- f) A Flexible budget requires careful study and classification of expenses into _____.
 i) Past and current expenses
 ii) Fixed, Variable and semi - Variable expenses
 iii) Semi - Variable expenses only
 iv) None of these
- B) Match the pairs [5]
Group A	Group B
a) Marginal Cost	i) Cash Budget
b) Forecast of cash position	ii) Minimise areas of inefficiency and weaknesses
c) Contribution	iii) Selling Price (-) Variable Cost
d) Supply Chain Management	iv) Variable Cost
e) Interfirm Comparison	v) Essential to organisational success and customer satisfaction

Q2) Write short notes (any Two): [10]

- a) Make or Buy Decision
 b) Essentials of Budgetary Control
 c) Breakeven Point
 d) Advantages of Interfirm Comparison

Q3) a) From the following information you are require to calculate: [8]

- i) P/V ratio
 ii) Fixed Cost
 iii) BEP (Sales)
 iv) Margin of safety for period 1

Period	Sales	Profit
I	1,00,000	9,000
II	1,20,000	13,000

- b) Define the term Uniform Costing. State the objectives of Uniform Costing. [7]

- Q4) a)** The budgeted expenses for production at 100% capacity of Bajaj Ltd, Nashik are given below. **[8]**

Particulars	At 100% Capacity
Direct Material	5,00,000
Variable works overheads	1,00,000
Direct Wages	2,00,000
Fixed Production overheads	1,00,000
Productive expenses-Marginal	40,000
Administrative Expenses- Fixed	80,000
Selling Expenses(10% Fixed)	1,00,000
Distribution Expenses(80%Fixed)	50,000

Prepare a Flexible Budget for the Production at 50% and 70% capacity.

- b) What is Management Information System? State the features of Management Information System. **[7]**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-3155

[Total No. of Pages : 3

[6525]-523

T.Y. B.Com.

356(F) : BUSINESS STATISTICS - III
(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator and statistical table is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) a) Fill in the blanks. (any five) : **[5 × 1 = 5]**

- i) In game theory, if maximin = minimax, then there exist a _____ point.
- ii) The number of defects can be controlled using _____ chart.
- iii) We can decide when the car is resale using _____ problem.
- iv) Electric fluctuations is belonging to _____ causes.
- v) In replacement problem, maintenance cost is always _____.
- vi) Defective raw material is belonging to _____ causes.
- vii) P chart is _____ type control chart.

b) State whether each of the following statement is true or false (any five) : **[5 × 1 = 5]**

- i) Control charts are applying on continuous production process.
- ii) If the value of the game is zero, then game is called as fair game.
- iii) Value of game is always positive.
- iv) If quantity in hand is more than demand then there exist opportunity loss.
- v) R-chart is quantitative type control chart.
- vi) C-chart is used to control number of defects.
- vii) In two person zero-sum game, value of the game is always zero.

P.T.O.

Q2) Attempt any two of the following :

[5 × 2 = 10]

a) Solve the following game :

		Player B		
		B_1	B_2	B_3
Player A	A_1	8	8	7
	A_2	6	7	2
	A_3	5	6	1

b) What do you mean by control limits? What purpose do they serve in control charts?

Write control limits for p chart

c) Explain :

i) State of nature

ii) Tolerance limits

iii) State any two causes each from the assignable causes.

d) The no. of defects in 8-different pins manufactured are as follows :

1, 0, 1, 3, 2, 0, 2, 1

Construct C -chart. Comment on the result.

Q3) a) The maintenance cost and resale value per year of a machine whose purchase price is Rs. 10,000 is given below : **[8]**

Year	Maintenance cost (in Rs.)	Resale value (in Rs.)
1	2000	7000
2	2200	5500
3	2400	4000
4	2600	3000
5	2800	2000
6	3200	1000
7	3700	1000
8	4500	500

When should be machine be replaced?

- b) The demand for a cake in a bakery may be 30, 40, 50, 60 and 70 with respective probabilities 0.2, 0.2, 0.3, 0.2, 0.1. Purchasing cost and selling price of a cake is Rs. 5 and Rs. 10 respectively. Balanced cake is treated as waste. Write the pay off matrix for the given situation. Also prepare opportunity loss table. How many cake should be made using EOL criterion? [7]

- Q4)** a) Explain graphical method to solve 2×2 game. [5]
b) Write a note on sequencing problem. [5]
c) From the following find pay off table. Demand of an item can be 0 to 4 units per days purchase price per unit is Rs. 30, selling price per unit is Rs. 40, unsold stock is complete loss. [5]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1099

[6525]-524

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

356 (G) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - III
(2019 Pattern) (Semester-V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks (Any 5). [5]

- i) Now a days a lot of stress is being put on the _____ of the employees in the Organization.
 - a) Character
 - b) Behaviour
 - c) Rewards
- ii) Organizations create _____ to standardize employee behaviour.
 - a) Formal Regulations
 - b) Values
 - c) Terms
- iii) _____ is a study of Individual Behaviour.
 - a) Psychology
 - b) Sociology
 - c) Anthropology
- iv) _____ is an Indian businessman of Serum Institute of India.
 - a) Baba Kalyani
 - b) Adar Poonawala
 - c) Anand Mahindra
- v) The extent to which group members are attracted to their group is known as _____.
 - a) Entitativity
 - b) Inter- connectedness
 - c) Cohesiveness
- vi) Organizational behaviour is a _____.
 - a) Science
 - b) Art
 - c) Science and an Art

P.T.O.

B) Match the following. [5]

Group A	Group B
i) Organizational Behaviour Objective	a) Complicated Work
ii) Informal Groups	b) Trait
iii) Theory of Personality	c) Indian Industrialist
iv) Group Task	d) Resolving Conflict
v) Shiv Nadar	e) Friends

Q2) Write short notes (Any 2) [10]

- a) Scope of Organizational Behaviour for Entrepreneurship.
- b) Characteristics of Individual Behaviour.
- c) Mr. Adar Poonawala.
- d) Functions of Group Dynamics in Entrepreneurship.

Q3) a) What is Organizational Behaviour? Explain the Importance and Objectives of Organizational Behaviour. [8]

b) Explain Role of Personality. [7]

Q4) a) Explain the Autobiography of Falguni Nayar. [8]

b) Explain in detail the Group Structure. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1099

[6525]-524

T.Y.B.Com.

356 (G) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - III

(2019 Pattern) (Semester-V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच)

[5]

- i) आजकाल संस्थेतील कर्मचाऱ्यांच्या यावर खूप ताण येत आहे.
अ) वर्ण
ब) वर्तन
क) बक्षिसे
- ii) कर्मचाऱ्यांचे वर्तन प्रमाणित करण्यासाठी संस्था निर्माण करतात.
अ) औपचारिक नियम
ब) मूल्ये
क) अटी
- iii) हा वैयक्तिक वर्तनाचा अभ्यास आहे.
अ) मानशास्त्र
ब) समाजशास्त्र
क) मानववंशशास्त्र
- iv) हे सीरम इन्स्टिट्यूट ऑफ इंडियाचे भारतीय व्यापारी आहेत.
अ) बाबा कल्याणी
ब) आदर पूनावाला
क) आनंद महिंद्रा
- v) गटातील सदस्य त्यांच्या गटाकडे किती प्रमाणात आकर्षित होतात ते म्हणून ओळखले जाते.
अ) अस्तित्व
ब) परस्पर संबंध
क) एकसंगता
- vi) संस्थात्मक वर्तन हे एक आहे.
अ) विज्ञान
ब) कला
क) विज्ञान आणि कला

ब) जोड्या लावा.		[5]
गट 'अ'	गट 'ब'	
i) संस्थात्मक वर्तन उद्दिष्ट	अ) किचकट काम	
ii) अनौपचारिक गट	ब) स्वभाव वैशिष्ट्य	
iii) व्यक्तिमत्त्वाचा सिद्धांत	क) भारतीय उद्योगपती	
iv) गट कार्य	ड) संघर्ष सोडवणे	
v) शिव नाडर	इ) मित्र	

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) उद्योजकतेसाठी संस्थात्मक वर्तनाची व्याप्ती.
- ब) वैयक्तिक वर्तनाची वैशिष्ट्ये.
- क) श्री आदर पूनावाला.
- ड) उद्योजकतेतील गट गतिशीलतेची कार्ये.

प्र.3) अ) संघटनात्मक वर्तन म्हणजे काय? संघटनात्मक वर्तनाचे महत्त्व आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा. [8]

ब) व्यक्तिमत्त्वाची भूमिका स्पष्ट करा. [7]

प्र.4) अ) फाल्गुनी नायर यांचे आत्मचरित्र स्पष्ट करा. [8]

ब) गट रचना सविस्तर स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1100

[6525]-525

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

356 (H) : MARKETING MANAGEMENT - III
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-V) (Special Paper-III)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Attempt any 5 out of 6) : [5]

- i) The act of recognizing, remembering and acting on something is _____.
a) Advertising b) Sales Promotion
c) Salesmanship d) Publicity
- ii) Consumers are more alert and aware about _____ durable goods.
a) Transient b) Short Term
c) Long Term d) Micro- Term
- iii) When the advertising message emphasizes the comparison of the product we advertise with other products of the same type, it is called _____.
a) Customer Oriented Appeals
b) Feature-Oriented Appeals
c) Utility Oriented Appeals
d) Product Comparison Appeals
- iv) _____ means the dominance of a particular producer or seller over the entire market.
a) Decentralization b) Market Strategy
c) Monopoly d) Dictatorship
- v) Marketing point of view _____ means the incorporation of a letter, word, name, symbol or device.
a) Marketing Mix b) Advertising
c) Branding d) Production
- vi) _____ is the first step in the brand management process.
a) Market Selection
b) Brand Images
c) Measurement of Presentation
d) Brand Value Determination

P.T.O.

B) Match the following. [5]

Group A	Group B
i) Direct Advertising	a) Love, Intimacy, Convenience and Habits
ii) E-Advertising	b) Regulation and Control of Advertising
iii) Emotional Goods Purchase Motivation	c) Production of New Goods
iv) Advertising Standards Council of India	d) Direct Consumer through Producer
v) Product Extensions	e) Pop-up Advertising

Q2) Write short notes on (Any Two) [10]

- a) Advantages of advertising
- b) Advertising messages
- c) Legal aspects of advertising
- d) Branding management process

Q3) a) What is Advertisement? Explain the objectives of the advertisement. [8]

b) Explain the direct and indirect appeals in advertisement. [7]

Q4) a) Explain the various financial aspects of advertisement. [8]

b) What is Branding? Explain the identity of branding and its sources. [7]

PE1100

T.Y.B.Com.

356 (H) : MARKETING MANAGEMENT - III
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-V) (Special Paper-III)
(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50]

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

i) एखादी गोष्ट ओळखण्यास, स्मरणात ठेवण्यास व कृती करण्यास लावणारी क्रिया म्हणजे होय.

अ) जाहिरात ब) विक्रयवृद्धि
क) विक्रयकला ड) प्रसिद्धी

ii) टिकणाऱ्या वस्तूबाबत ग्राहक अधिक सतर्क व जागरूक असतात.

अ) क्षणिक ब) अल्पकाल
क) दीर्घकाल ड) सूक्ष्मकाल

iii) जेव्हा जाहिरातीच्या संदेशामध्ये आपण जाहिरात केलेली वस्तू आणि त्याच प्रकारच्या इतर वस्तूच्या तुलनेवर जोर देण्यात आलेला असतो तेव्हा त्यास असे म्हणतात.

अ) ग्राहकाभिमुख आवाहने ब) वैशिष्ट्याभिमुख आवाहने
क) उपयुक्तता आवाहने ड) वस्तु तुलना आवाहने

iv) म्हणजे संपूर्ण बाजारपेठेवर एखाद्या विशिष्ट उत्पादकाचे किंवा विक्रेत्याचे वर्चस्व निर्माण करणे होय.

अ) विकेंद्रीकरण ब) बाजारपेठ व्यूहरचना
क) मत्तेदारी ड) हकुमशाही

v) विपणनदृष्ट्या म्हणजे एखादे अक्षर, शब्द, नाव, प्रतिक किंवा साधन यांचे एकत्रीकरण करणे होय.

अ) विपणन मिश्र ब) जाहिगात
क) चिन्हांकन ड) उत्पादन

vi) ब्रँड व्यवस्थापन प्रक्रियेतील हा पहिला टप्पा आहे.

अ) बाजारपेठ निवड ब) ब्रँड चित्रे
क) सादरीकरणाचे मोजमाप ड) ब्रँड मूल्य निश्चितता

ब) जोड्या जुळवा.

[5]

गट-अ

गट-ब

- i) प्रत्यक्ष जाहिरात
- ii) ई - जाहिरात
- iii) भावनात्मक वस्तू खरेदी प्रेरणा
- iv) भारतीय जाहिरात मानक परिषद
- v) वस्तू विस्तार

- अ) प्रेम, जिद्दाला, सुविधा व सवयी
- ब) जाहिरातीचे नियमन व नियंत्रण
- क) नवीन वस्तूचे उत्पादन
- ड) उत्पादकामार्फत थेट ग्राहक
- इ) पॉप-अप जाहिराती

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) जाहिरातीचे फायदे
- ब) जाहिरात संदेश
- क) जाहिरातीचे कायदेशीर पैलू
- ड) चिन्हांकन व्यवस्थापन प्रक्रिया

प्र.3) अ) जाहिरात म्हणजे काय? जाहिरातीची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

[8]

ब) जाहिरातीमधील प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष आवाहने स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) जाहिरातीचे विविध आर्थिक पैलू सविस्तर स्पष्ट करा.

[8]

ब) चिन्हांकन म्हणजे काय? चिन्हांकनाची ओळख व त्याचे स्रोत स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1101

[6525]-526

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

**356 (I) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - III
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-V) (Paper - II)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.***
- 2) Figures to the right indicate full marks.***

Q1) A) Fill in the blanks (Attempt any 5 out of 6) : [5]

- i) The feature of the rural economy is _____.
(Agrarian economy, Heavy Industries base, Dominance of industrial sectors, access to modern amenities)
- ii) The major impact of seasonality on the rural economy is _____.
(Leads to stable income, fluctuations in agricultural production, encourages migration, promotes diversification of rural livelihoods)
- iii) The _____ is not the formal source of agricultural credit.
(Rural Credit Institutions, Money lenders, Commercial Banks, Private banks)
- iv) The _____ credit cooperative banks work at village level.
(District, Primary, Tehsil, State)
- v) The New Industrial policy in India was implemented in _____.
(1998, 2005, 1991, 2012)
- vi) The agricultural credit is mainly needed for _____.
(Crop Cultivation, Farm Mechanization, Purchasing Farm, adoption new technologies)

P.T.O.

B) Match the following. [5]

i) Financial sector reforms	a) Primary Credit Society
ii) Primary credit Institution of Agriculture	b) Feature of rural economy
iii) Foreign entity	c) SEZ
iv) Increase the export in economy	d) MNC
v) Dominance of Agriculture sector	e) 1991

Q2) Write a short note (Any 2 out of 4). [10]

- a) Micro Finance in Rural Credit
- b) Importance of Agricultural Credit
- c) Sustainable Agriculture
- d) Foreign Direct Investment

Q3) a) Explain the feature of rural economy. [8]

b) Write a detail note on Sustainable agriculture. [7]

Q4) a) Explain the role of Multinational companies in Economy. [8]

b) Describe the impact of New Industrial Policy 1991 on Indian Economy.[7]

Total No. of Questions : 4]

PE1101

[6525]-526

T.Y.B.Com.

356 (I) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - III
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-V) (Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 5)

[5]

- i) हे ग्रामीण अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट्य आहे.
(शेती अर्थव्यवस्था, अवजड उद्योग पाया, औद्योगिक क्षेत्राचे वर्चस्व, आधुनिक सुविधांची उपलब्धता)
- ii) हा हंगामाचा ग्रामीण अर्थव्यवस्थेवर पडणारा सर्वात मोठा प्रभाव आहे.
(स्थिर उत्पन्नाकडे वाटचाल, कृषी उत्पादनामध्ये चढउतार, स्थलांतरास प्रोत्साहन, ग्रामीण उपजीविकेमध्ये विविधीकरण)
- iii) हा कृषी पतपुरवठ्याचा औपचारिक स्रोत नाही.
(ग्रामीण पत संस्था, सावकार, व्यापारी बँका, खाजगी बँका)
- iv) पत पुरवठा संस्था खेडेपातळीवर काम करते.
(जिल्हा, प्राथमिक, तालुका, राज्य)
- v) नवीन औद्योगिक धोरण भारतामध्ये या वर्षी लागू करण्यात आले.
(1998, 2005, 1991, 2012)
- vi) कृषी पतपुरवठ्याची प्रामुख्याने साठी आवश्यकता असते.
(पिक मशागत, शेती आधुनिकीकरण, शेती खरेदी, नवीन तंत्रज्ञानाचा अवलंब)

- ब) योग्य जोड्या लावा. [5]
i) वित्तीय क्षेत्र सुधारणा	अ) प्राथमिक पत पुरवठा संस्था
ii) प्राथमिक कृषी पत पुरवठा संस्था	ब) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट्ये
iii) विदेशी घटक	क) सेझ
iv) अर्थव्यवस्थेतील निर्यात वाढ	ड) MNC
v) कृषी क्षेत्राचे वर्चस्व	इ) 1991

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) ग्रामीण सूक्ष्म पुरवठा
ब) कृषी पतपुरवठ्याचे महत्त्व
क) शाश्वत कृषी
ड) विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूक

प्र.3) अ) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [8]

ब) शाश्वत शेती यावर सविस्तर लिखाण करा. [7]

प्र.4) अ) अर्थव्यवस्थेतील बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका स्पष्ट करा. [8]

ब) भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील नवीन औद्योगिक धोरण 1991 चा प्रभाव विशद करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1102

[6525]-527

[Total No. of Pages : 2

T.Y.B.Com.

**356 (J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE & MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Semester-V) (Special Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) Attempt any five of the following. [5×2=10]

- a) What is financial management?
- b) Define the economic system.
- c) Define public good.
- d) Define micro economics.
- e) What is Defence Scientific Information?
- f) State the defence budget structure.

Q2) Attempt any four of the following. [4×5=20]

- a) Financial advisor
- b) Defence account department
- c) Defence Science Library
- d) Defence economics
- e) Defence Documentation Centre

Q3) Attempt any Two of the following (Any Two). [2×5=10]

- a) Explain the defence and development.
- b) State the principles of the financial system.
- c) Explain the defence budget allocation.

Q4) Attempt any one of the following (Any one). [1×10=10]

- a) Explain in detail the role of the defence account department.
- b) Explain in detail the structure of a five years defence plan.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PE1102

[6525]-527

T.Y.B.Com.

356 (J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE & MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Semester-V) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) फायनान्शियल मॅनेजमेंट म्हणजे काय?
- ब) आर्थिक व्यवस्था व्याख्या द्या.
- क) पब्लीक गुड व्याख्या द्या.
- ड) मायक्रोइकॉनॉमिक्स व्याख्या द्या.
- इ) डिफेन्स सायंटिफिक इन्फॉर्मेशन म्हणजे काय?
- फ) संरक्षण अर्थसंकल्पाचे स्वरूप सांगा.

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[4×5=20]

- अ) फायनान्शियल अँडव्हायझर
- ब) डिफेन्स अकाउंट डिपार्टमेंट
- क) डिफेन्स सायन्स लायब्ररी
- ड) डिफेन्स इकॉनॉमिक्स
- इ) डिफेन्स डॉक्युमेंटेशन सेंटर

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×5=10]

- अ) संरक्षण आणि विकास स्पष्ट करा.
- ब) फायनान्शियल सिस्टीमची मूलतत्वे सांगा.
- क) डिफेन्स बजेट अलोकेशन स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा.

[1×10=10]

- अ) डिफेन्स अकाउंट डिपार्टमेंटची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) संरक्षण पंचवार्षिक योजनेचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1103

[6525]-528

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

**356 (K) : INSURANCE, TRANSPORT & TOURISM (Insurance)
(2019 Pattern) (Semester-V) (Special Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.**
- 2) Figures to the right indicate full marks.**

Q1) A) Fill in the blanks (Any 05) [5]

- i) The measures aimed at avoiding, eliminating or reducing the chances of loss production is covered by _____.
 - a) Risk Control
 - b) Risk Avoidance
 - c) Risk Financing
- ii) _____ is the extra payment done for administrative and capital cost.
 - a) Premium
 - b) Premium Loading
 - c) Interest
- iii) IRDA Act passed in the year _____.
 - a) 1972
 - b) 1999
 - c) 2000
- iv) The term Assurance refers to _____.
 - a) Life Insurance Business
 - b) Fire Insurance Business
 - c) Motor Vehicle Business
- v) Presently there are how many Insurance Ombudsman's offices in India?
 - a) 19
 - b) 17
 - c) 14
- vi) The strategy pursued by the business firms to tackle risk by spreading into some business is _____.
 - a) Diversification
 - b) Centralization
 - c) Financing

P.T.O.

B) Match the following. [5]

Group 'A'	Group 'B'
i) Nationalization of Insurance sector	a) 1972
ii) Insurance (amendment) Act, 2001	b) Full decentralization
iii) Foreclosure of policy	c) 1956
iv) Establishment of GIC	d) cooperative societies to carry on insurance business
v) American Insurance System	e) Main purpose of insurance
	f) Surrender Value

Q2) Short Notes (Any 02). [10]

- a) Risk Management
- b) Guaranteed issue insurance
- c) Duties of surveyors
- d) Privatization of Insurance Sector

Q3) a) What are the different types of customers in insurance sector? [8]

b) What are the various objectives of Underwriting? [7]

Q4) a) What are the difference between Life and Non-life insurance? [8]

b) What are the challenges and future of Insurance business in India? [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1103

[6525]-528

T.Y.B.Com.

**356 (K) : INSURANCE, TRANSPORT & TOURISM (Insurance)
(2019 Pattern) (Semester-V) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 5)

[5]

- i) तोटा उत्पादनाची शक्यता टाळणे, काढून टाकणे किंवा कमी करणे हे उपाय मध्ये समाविष्ट आहेत.
अ) जोखीम नियंत्रण
ब) जोखीम टाळणे
क) जोखीम वित्तपुरवठा
- ii) हे प्रशासकीय आणि भांडवली खर्चासाठी केलेले अतिरिक्त देणे होय.
अ) विमा हप्त्या
ब) विमा हप्त्याचे ओझे
क) व्याज
- iii) IRDA कायदा वर्षात मंजूर झाला.
अ) 1972
ब) 1999
क) 2000
- iv) खात्री (Assurance) या शब्दाचा संदर्भ शी आहे.
अ) जीवन विमा व्यवसाय
ब) आग विमा व्यवसाय
क) मोटार वाहन व्यवसाय
- v) सध्या भारतात विमा लोकपालची किती कार्यालये आहेत?
अ) 19
ब) 17
क) 14
- vi) काही व्यवसायात पाठ पुरावा करून जोखीम हाताळण्यासाठी व्यवसायिक कंपन्यांनी अवलंबलेली रणनीती म्हणजे
अ) विविधीकरण
ब) केंद्रीकरण
क) वित्तपुरवठा

ब) जोड्या जुळवा.		[5]
गट 'अ'	गट 'ब'	
i) विमा क्षेत्राचे राष्ट्रीयीकरण	अ) 1972	
ii) विमा (सुधारणा) अधिनियम, 2001	ब) पूर्ण विकेंद्रीकरण	
iii) मुदतपूर्व बंद विमा	क) 1956	
iv) GIC ची स्थापना	ड) विमा व्यवसाय सुरू ठेवण्यासाठी सहकारी संस्था	
v) अमेरिकन विमा प्रणाली	इ) विम्याचा मुख्य उद्देश	
	फ) समर्पण मूल्य	

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) [10]

- अ) जोखीम व्यवस्थापन
- ब) हमी जारी विमा
- क) सर्वेक्षकांची कर्तव्ये
- ड) विमा क्षेत्राचे खाजगीकरण

प्र.3) अ) विमा क्षेत्रातील विविध प्रकारचे ग्राहक कोणते आहेत? [8]

ब) अंडररायटिंगचे विविध उद्दिष्टे काय आहेत? [7]

प्र.4) अ) जीवन विमा आणि सामान्य विमा यामध्ये काय फरक आहे? [8]

ब) भारतातील विमा व्यवसायाची आव्हाने आणि भविष्य काय आहेत? [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1104

[Total No. of Pages : 2

[6525]-529

T.Y.B.Com.

COMPUTER PROGRAMMING AND APPLICATION-III

356L : Software Engineering-I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks (Any Five). [5]

- a) _____ is an assessment of the practicality of a proposed project plan or method.
(Feasibility study , Requirement analysis, Software engineering, System Development)
- b) _____ is a process of collecting and interpreting facts, identifying the problems, and decomposition of a system into its components.
(RAD, Systems Analysis, Design, V Model)
- c) _____ is a software development process for object oriented models.
(Waterfall , RUP model, system model, project development)
- d) _____ is a systematic and disciplined approach to software development that aims to create high-quality, reliable, and maintainable software.
(Software engineering , Prototyping, Concepts , Modelling)
- e) System Requirements Specification is a structured collection of information that embodies the requirements of a _____.
(class, type, project, system)
- f) The _____ is a classical model used in system development life cycle to create a system with a linear and sequential approach.
 - i) waterfall model
 - ii) RAD model
 - iii) RUP model
 - iv) Spiral model
- g) McCall's factor model classifies all software requirements into _____ software quality factors.
 - i) 5
 - ii) 6
 - iii) 10
 - iv) 11

P.T.O.

B) Match the following: [5]

Column A	Column B
a) System Design	i) Prototype is built
b) Open system	ii) Process of defining components
c) V Model	iii) interacts with its environment
d) Prototyping Model	iv) helps in making complex decisions
e) Decision Support Systems	v) Verification and Validation Model

Q2) Short Notes (Any 2 out of 4): [10]

- a) Characteristics of System
- b) Qualities of System Analyst
- c) Waterfall Model
- d) Feasibility Study and its types

Q3) a) Define System Analysis. Explain in detail the types of system. [8]

- b) What is Requirement anticipation? Explain the need of requirement analysis. [7]

Q4) a) Explain in detail System Development Life Cycle. [8]

- b) Explain McCall's Quality Model. [7]

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PE-3156

[Total No. of Pages : 2

[6525]-530

T.Y. B.Com

355-VOC-A: COMPUTER APPLICATIONS - I
(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks :

[5]

- i) Python language was developed in _____ year.
 - a) 1989
 - b) 1991
 - c) 1986
 - d) 1999
- ii) A block of code is designed using _____.
 - a) Key
 - b) Brackets
 - c) Indentation
 - d) Variables
- iii) _____ is the comparison operator in python.
 - a) +
 - b) +=
 - c) > =
 - d) **
- iv) _____ is not a core data type in python.
 - a) Tuple
 - b) List
 - c) Class
 - d) Dictionary
- v) _____ is the maximum possible length of python.
 - a) 79 characters
 - b) 33 characters
 - c) 24 characters
 - d) Can be of any length

P.T.O.

B) State whether the following statement is True or False: [5]

- i) Python is used to prepare business applications.
- ii) Tuple data type in python is denoted by symbol.[]
- iii) # symbol is used for single line comment in python.
- iv) Python is Low level programming language.
- v) Python file is saved with.py extension.

Q2) Answer the following (Any 4) [20]

- a) Write a python program to display maximum of two numbers.
- b) Explain any four applications of python.
- c) Write a python program to display subtraction of two numbers.
- d) Explain *if...else* statement with syntax and example.
- e) Explain *while* loop in python with syntax and example.

Q3) Answer the following (Any 2) [20]

- a) Explain the features of python in detail.
- b) Explain *break* and *pass* statements in python with syntax and example.
- c) Explain in detail operators in python.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1105

[Total No. of Pages : 2

[6525]-531

T.Y. B.Com

SALES MANAGEMENT

355-B-Voc : Advertising, Sales Promotion & Sales
Management - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (Paper - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks :

[5]

- i) It involves Planning and co-ordination of sales efforts.
 - a) Product distribution
 - b) Sales Management
 - c) Marketing
 - d) Labelling
- ii) Providing Motivation to sales force is the prime responsibility of _____
 - a) CEO
 - b) Finance Manager
 - c) Sales Manager
 - d) Marketing Manager
- iii) Most organisations used their sales force to reach _____
 - a) Customers
 - b) Traders
 - c) Competitors
 - d) Sales
- iv) Following is the not part of sales management.
 - a) Recruitment
 - b) Motivation
 - c) Performance appraisal
 - d) Exit interview
- v) It is basic objectives of sales management.
 - a) To maintain sales
 - b) Advertise
 - c) Communicate
 - d) Finance

P.T.O.

B) Match the Pairs : [5]

i) Process of organisation of sales efforts	a) Source of recruitment
ii) Advertisement in newspaper	b) setting objectives
iii) Sales Planning	c) motivation
iv) Written test	d) sales management
v) Fair pay packet	e) Selection process

Q2) Write short note on (any 2) [10]

- a) Importance of sales planning
- b) External sources of recruitment
- c) Methods of motivation to sales persons
- d) Challenges before sales manger

Q3) Answer the following (any 4) [20]

- a) Methods of training of salesman
- b) Steps in sales Control
- c) Need of sales planning
- d) Selection process of sales person
- e) Identification of salesforce
- f) Role of sales manager

Q4) Answer the following (any 1) [10]

- a) What do you mean by Sales Management? Explain Need and importance of sales management in current scenario.
- b) Write detail note on training and motivation to salespersons.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-5519

[Total No. of Pages : 3

[6525]-532

T.Y. B.Com. (Vocational)

355(Voc.) : TAX PROCEDURE & PRACTICES - I

CUSTOMS DUTY

(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Choose the correct answer (Any Five) : [5]

- i) _____ Percent is the maximum rate of additional duty..
 - a) 12 per cent.
 - b) 10 per cent.
 - c) 4 per cent.
 - d) 14 per cent.
- ii) The term “Import” with its grammatical variation and cognate expression means _____.
 - a) Purchase from foreign country
 - b) Supplier is located outside India
 - c) Bringing into India from a place within India
 - d) Bringing into India from a place outside India
- iii) Territorial water of India extends up to _____.
 - a) 10 nautical miles
 - b) 12 nautical miles into the sea from the appropriate base line
 - c) 16 nautical miles into the sea from the appropriate base line
 - d) 28 nautical miles
- iv) Unless revoked earlier, the duty imposed under section 9 shall be in force for a period of _____ years from the date of its imposition.
 - a) Five
 - b) Seven
 - c) Ten
 - d) Three

P.T.O.

- v) The term export with its grammatical variation & cognate expression means _____.
 - a) Taking out of India to a place outside India
 - b) Supply beyond territorial water
 - c) Supply of goods to a recipient located outside India
 - d) None of the above
- vi) The process of export is said to be completed when the goods _____.
 - a) Crosses the Indian Port
 - b) Crosses the Indian Territorial water
 - c) Crosses the Indian Customs water
 - d) Reached the destination port

B) State whether the following statement is True or False : [5]

- i) Revenue duty is those which are levied for the purpose of raising customs revenue
- ii) The protective duty shall be effective only up to and inclusive of the date if any, specified in the First Schedule.
- iii) The Central Government cannot impose Safeguard duty to domestic industry
- iv) The relevant data for duty payable on pilfered goods is the date of filing of Import General Manifest or Report
- v) Anti-dumping action cannot be taken only. when there is an Indian. industry which produces. “like articles” when compared to the Allegedly dumped imported goods.

Q2) Write Short Notes (Any Two)

[10]

- a) Person-in-charge
- b) Export procedure under Customs
- c) Transactional Value
- d) Dutiable Goods

Q3) Answer the following questions (Any Four) :

[20]

- a) How to differ Indian territorial water and Indian customs water?
- b) Explain the Constitutional Provisions of customs law.
- c) Explain the term Prohibited Goods
- d) What is Anti-Dumping Duty?
- e) Explain the term 'Taxable event'.
- f) What are the different provisions regulating baggage?

Q4) Answer any One of the following questions :

[10]

- a) Explain the various provisions regarding valuation of goods under customs.
- b) What are the different types of duties under customs?

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PE-3157

[Total No. of Pages : 3

[6525]-533

T. Y. B. Com.

COMPUTER APPLICATIONS

356AVOC: Vocational Computer Applications-II

(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS)

Time : 2½ Hour]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks [5]

1) Which program is used by web clients to view the web pages?

a) Web browser	b) Web server
c) Search engine	d) E-mail

2) DNS is used for_____

- a) Store HTML files
- b) Convert domain names into IP addresses
- c) Create website layouts
- d) Program mobile apps

3) A website is best defined as_____

- a) A single webpage on the internet
- b) A mobile application
- c) collection of related webpages under one domain
- d) A server used to store data

P.T.O.

- 4) A site map is important because it:
 - a) Helps reduce server load
 - b) Defines navigation and structure of the website
 - c) Determines bandwidth
 - d) Chooses the CSS framework
- 5) The process of transferring data, such as a file, document, image, or video, from a remote computer or server to your local device is _____
 - a) Uploading
 - b) Browing
 - c) Downloading
 - d) Navigating

B) Match the Pair [5]

1) Hyperlink Diagram	a) Web Browser
2) Government websites	b) Search Engine
3) E-commerce Website	c) Navigation Map
4) Bing	d) Online Shopping
5) Internet Explorer	e) Non-Commercial Websites

Q2) Answer the following (Any 4) [20]

- i) Explain Web site planning for web design.
- ii) Explain interactive and static types of websites.
- iii) Explain Domain Name System.
- iv) Explain the process of website hosting.
- v) Explain Web Development Process Model.

Q3) Answer the following (Any 2)

[20]

- i) Write note on:
 - a) Site Design b) Site Navigation
- ii) What is Web application Architecture? Explain its components.
- iii) Explain in detail any four principles of good website design.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1106

[Total No. of Pages : 3

[6525]-534

T.Y.B.Com. (Vocational)

**356 (B) VOC : ADVERTISING, SALES PROMOTION & SALES
MANAGEMENT - II (Marketing)
(2019 Pattern) (Semester - V)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks.

[5]

- a) It is a systematic study of problems related to marketing of goods and services.
 - i) Product knowledge
 - ii) Sales Management
 - iii) Marketing Research
 - iv) Basic research
- b) Effective marketing research process includes _____
 - i) Developing Plan
 - ii) Cost analysis
 - iii) Sales routine
 - iv) Marketing management
- c) Cultural values in the country states _____
 - i) Political environment
 - ii) Cultural environment
 - iii) Competitors
 - iv) Legal policies
- d) It is marketing of organisation to develop overall image.
 - i) Green marketing
 - ii) Niche Marketing
 - iii) Blue marketing
 - iv) Affiliate Marketing
- e) It is basic advantage of digital marketing is _____
 - i) Lower Cost
 - ii) Global reach
 - iii) Local market
 - iv) District wholesaler

P.T.O.

B) Match the Pairs. [5]

a) Digital marketing	i) Promotion of product
b) Green marketing	ii) Wide coverage
c) Affiliate marketing	iii) Environment Friendly products
d) Marketing environment	iv) Establishing connection through blogs
e) Promotion manager	v) Economical and political factors

Q2) Write short note on (any 2) [10]

- a) Importance of Affiliate marketing.
- b) Role of Promotional Manager.
- c) Functions of Product manager.
- d) Green marketing.

Q3) Answer the following (any 4) [20]

- a) Need of marketing research.
- b) Career opportunities in marketing.
- c) Role of Market research Manager.
- d) External Marketing Environment.
- e) Digital Marketing.
- f) Techniques of marketing research.

Q4) Answer the following (any 1) [10]

- a) State and explain objectives and significance of Marketing Research.
- b) Write a detail note on recent trends in marketing.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-5625

[Total No. of Pages : 2

[6525]-535

T.Y. B.Com.

356C VOC : TAX PROCEDURE & PRACTICES - II
Entrepreneurship Development and Project Report
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All Questions are Compulsory*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Choose the correct answer (Any Five) [5]

- i) An entrepreneur who owns more than one business at a time is called _____
 - a) An intrapreneur
 - b) A corporate entrepreneur
 - c) A portfolio entrepreneur
 - d) None of the above
- ii) Entrepreneurship is a creative activity - Said by _____
 - a) Frederick Harbison
 - b) B. F. Hoselitz
 - c) B. Higgins
 - d) Joseph
- iii) An individual who initiates, creates and manages a new business can be called _____
 - a) A leader
 - b) A professional
 - c) A manager
 - d) An entrepreneur
- iv) _____ type of entrepreneurs utilizes a chance to introduce a new technique or new product.
 - a) Innovative entrepreneur
 - b) Instigated entrepreneur
 - c) Initiative entrepreneur
 - d) Fabian entrepreneur
- v) _____ applied the word entrepreneur to business for the first time
 - a) Robert Owen
 - b) Joseph Schumpeter
 - c) Richard Cantillon
 - d) Max Weber
- vi) DIC stands for _____
 - a) Disassembled Industries Center
 - b) District Industries Collaboration
 - c) District Industries Center
 - d) Developing Industries Center

P.T.O.

B) State whether the following statement is TRUE or FALSE [5]

- i) Self-Help Groups are the informal associations of people who choose to come together to find ways to improve their living condition.
- ii) Individual Entrepreneurs and Institutional Entrepreneurs are same.
- iii) Entrepreneurs are Risk Bearers.
- iv) Trading Entrepreneurs are the entrepreneurs who are found in the field of small trading and manufacturing concerns.
- v) Entrepreneurship involves mobilizing the resources & combining them to initiate change in production.

Q2) Write Short Notes (Any Two) : [10]

- a) National Entrepreneurship Development Board
- b) Functions of DIC
- c) Benefits of Self-help group.
- d) Importance of Entrepreneurship

Q3) Answer the following questions (Any Four) : [20]

- a) What is Idea Generation? List out the various sources of idea to an entrepreneur.
- b) What are the functions of Pollution Control Board?
- c) State about the scheme offered by MIDC.
- d) How the commercial banks help entrepreneurs by granting credit?
- e) Which are the aspects of technical feasibility of a project?
- f) Define the term 'entrepreneur' and list out the functions of entrepreneurs.

Q4) Answer Any One of the following questions : [10]

- a) State the functions of National Institutes of Entrepreneurship and Small Business Development (NIESBUD).
- b) State the role of Commercial banks in entrepreneurship development.

